

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER
Dodiplomski visokošolski strokovni študijski program Management

Diplomska naloga
POVEZOVANJE NEPRIDOBITNIH IN NEVLADNIH
ORGANIZACIJ

Mentor: mag. Boris Mrak

Obravnavana organizacija: Ustanova »Fundacija
Poti miru v Posočju«

KOPER, 2006

VESNA ZABREŠČAK

POVZETEK

Diplomsko delo zajema prikaz delovanja Ustanove »Fundacije Poti miru v Posočju« kot nepridobitne in nevladne organizacije ustanovljene z namenom ohranjanja zgodovinske in kulturne dediščine iz obdobja prve svetovne vojne na območju soške fronte v Posočju in predstavitve obnovljenih objektov v študijske, turistične in izobraževalne namene. Na podlagi menjalnih razmerij udeležencev in njihovih interesov sta izpeljana vizija in poslanstvo, ki usmerjata ustanovo ter predstavljata ključni del politike organizacije in sooblikujeta strateški načrt organizacije. Delo obsega tudi pregled povezovanja nevladnih in nepridobitnih organizacij pri uresničevanju mednarodnega projekta in iskanju priložnosti sofinanciranja iz strukturnih skladov Evropske unije.

Ključne besede: nevladna in nepridobitna organizacija, fundacija, Poti miru, zgodovinska dediščina prve svetovne vojne, strateški načrt organizacije, povezovanje, EU.

ABSTRACT

My work is displaying activity of Foundation Paths of Peace in Soča valley as nongovernmental organization founded with intention of custody of historical and cultural legacy from the period of the First World War and presentation of restored front line to study, tourist and educational intentions. Based on relationships of participants and of their interests is deduced vision and mission, which guides and it is a key part of policy of organization and forms strategic plan of organisation. Work also includes an overview of networking of nongovernmental and non-profit organizations and searching opportunity of co-financing from structural funds of EU.

Key words: nongovernmental and non-profit organizations, foundation, Paths of peace, legacy of the first world war, strategic planning of organisation, networking, EU.

UDK 65.012:35:06.05(043.2)

VSEBINA

1 Uvod	1
1.1 Namen in cilji	2
1.2 Metode dela	2
1.3 Struktura dela.....	3
1.4 Omejitve dela.....	3
2 Nepridobitne in nevladne organizacije	5
2.1 NVO in Evropska unija	6
2.2 NVO v Sloveniji	8
2.3 Ustanova kot nevladna organizacija	8
2.3.1 Pregled ustanov po področjih delovanja in višini ustanovnega kapitala.....	9
2.3.2 Ustanova po Zakonu o ustanovah	9
3 Dediščina soške fronte	11
3.1 Premična dediščina soške fronte.....	11
3.2 Ohranjanje nepremične dediščine SF	12
4 Politika Ustanove »Fundacija Poti miru v Posočju«.....	15
4.1 Predstavitev Ustanove »Fundacije Poti miru v Posočju«	15
4.2 Ustanova »Fundacija Poti miru V Posočju« kot NVO.....	17
4.3 Politika fundacije.....	19
4.4 Interesi udeležencev.....	20
4.5 Vizija fundacije.....	24
4.6 Smotri in merila uspešnosti fundacije	25
4.7 SPIN analiza	27
4.8 Dejavnosti fundacije	28
4.8.1 Poslanstvo fundacije.....	29
4.8.2 Trženje fundacije	30
4.9 Urejenost fundacije.....	34
4.9.1 Vlada RS	34
4.9.2 Projektni svet fundacije	34
4.9.3 Uprava fundacije	35
4.9.4 Sodelavci fundacije	35
4.9.5 Operativni organi fundacije.....	36
4.10 Sredstva fundacije.....	37
4.10.1 Nematerialna sredstva.....	37
4.10.2 Finančna sredstva.....	38
4.10.3 Javni viri	38
4.10.4 Podjetniški viri - donacije in sponzorstvo	39
4.10.5 Lastna dejavnost	39

4.10.6 Vključevanje v regionalno politiko EU	40
5 Financiranje povezovanj med NPO/NVO.....	41
5.1 Financiranje povezovanj NPO/ NVO v EU.....	42
5.1.1 Program Phare	42
5.1.2 Program Leonardo da Vinci II (2002 – 2006).....	46
5.1.3 Program Kultura 2000.....	46
5.2 Financiranje povezovanj NVO/NPO v Sloveniji.....	47
5.2.1 Financiranje povezovanj NVO/NPO na regionalni ravni.....	47
5.2.2 Povezovanje NVO/NPO na lokalni ravni.....	48
6 Sklep.....	49
Literatura.....	53
Viri.....	55
Priloge.....	57

SLIKE

Slika 3.1 Soška fronta 1915 - 1917	11
Slika 4.1 Problemi, ki jih rešujemo s projektom »Poti miru«.....	16
Slika 4.2 Menjalni procesi v Ustanovi »Fundaciji Poti miru v Posočju«.....	21
Slika 4.3 Predlagan organigram fundacije.....	37

TABELE

Tabela 4.1 Primerjava med javnim zavodom, ustanovo in Ustanovo »Fundacijo Poti miru v Posočju«	18
Tabela 4.2 Udeleženci fundacije z osnovnim menjalnim razmerjem	22
Tabela 4.3 Udeleženci fundacije z interesnim menjalnim razmerjem	23
Tabela 4.4 Interesi in pričakovane koristi udeležencev.....	24
Tabela 4.5 Smotri, merila in standardi uspešnosti fundacije.....	26
Tabela 4.6 Obvezna sodila za uspešno delovanje fundacije	26
Tabela 4.7 Izključujoča sodila za uspešno delovanje fundacije	27
Tabela 4.8 SPIN analiza in snovanje strategij fundacije	28
Tabela 4.9 Razvijanje programov storitev ter razvijanje virov sredstev	31
Tabela 4.10 Trženje produkta »Poti miru«.....	33
Tabela 4.11 Obstoječa struktura Ustanove »Fundacije Poti miru v Posočju«.....	36
Tabela 5.1 Pregled prijav fundacije na razpis Phare	43
Tabela 5.2 Organizacije v Avstriji in Italiji, ki se ukvarjajo z obnovo in predstavitvijo dediščine prve svetovne vojne.....	45
Tabela 5.3 Organizacije v Sloveniji, ki se ukvarjajo z obnovo in predstavitvijo dediščine prve svetovne vojne.....	48

KRAJŠAVE

AGRFT	Akademija za gledališče, radio, film in televizijo
ARR	Agencija za regionalni razvoj
DD	diplomsko delo
EDF	<i>European Development Fund</i> , Evropski razvojni sklad
EU	Evropska unija
FJK	Furlanija Julijska krajina
INDOK	Informacijsko dokumentacijski center
INTERREG	<i>EU initiative interregional cooperation</i> , program pobude EU interregionalnega sodelovanja
IO	Izvršni odbor
ISPA	<i>Instrument for Structural Policies for Pre-Accession</i> , Instrument predpristopnih strukturnih politik
LTV	lokalni turistični vodnik
MEDA	<i>The Euro-Mediterranean Partnership</i> , Evro-sredozemsko partnerstvo
NPO	nepridobitna organizacija
NVO	nevladna organizacija
PHARE	<i>assistance for Economic Restructuring in the Countries of Central and Eastern Europe - Poland Hungary Aid for the Reconstruction of the Economy</i> , pomoč za gospodarsko prestrukturiranje v državah Srednje in Vzhodne Evrope
PI	prednosti/izzivi strategije
PN	prednosti/nevarnosti strategije
RRP	Regionalni razvojni program
RS	Republika Slovenija
SDOS	Svet društvenih organizacij Slovenije
SF	Soška fronta
SI	slabosti/izzivi strategije
SN	slabosti/nevarnosti strategije
SPIN	slabosti, prednosti, izzivi, nevarnosti
ŠC	Študijski center
TACIS	<i>Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States</i> , Tehnična pomoč skupnosti neodvisnih držav
UE	Upravna enota
VK	Vodniška komisija
ZDA	Združene države Amerike
ZKK	Zgodovinska knjižnica Kobarid
ZRC SAZU	Znanstveno raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti

ZS	Znanstveni svet
ZU	Zakon o ustanovah
ZVKD	Zavod za varstvo kulturne dediščine
ZZ	Zakon o zavodih

1 UVOD

V času globalizacije in vstopa Slovenije v Evropsko Unijo je postalo povezovanje in sodelovanje nevladnih in nepridobitnih organizacij s partnerji doma in v tujini nekaj nujnega. Primer takšnih povezovanj so tudi Evropske Poti miru, ki jih vzpostavljajo nevladne in nepridobitne organizacije. Tako se imenujejo obnovljeni odseki bojišč iz obdobja prve svetovne vojne. Mednarodne razsežnosti tega projekta se kažejo v tem, da vzdolž celotne jugozahodne fronte (južni odsek predstavlja soško bojišče) nevladne in nepridobitne organizacije že več kot trideset let obnavljajo odseke frontnih linij. Takšna tendenca je tudi na zahodnem bojišču v Franciji in Belgiji.

Soška fronta je ena redkih tematik slovenske zgodovine, ki je postala tudi del evropske in svetovne zgodovine. Poseben pomen ji daje pestra narodna sestava vojaških enot, ki so se borile na tej fronti, veliko število žrtev ter neverjetni gradbeni podvigi pri utrjevanju fronte, ki predstavljajo zgodovinsko dediščino soške fronte.

Po koncu prve svetovne vojne je nepremična dediščina soške fronte doživljala različno usodo. V času, ko je bila Primorska del Italije, so bili nekateri spomeniki namerno uničeni ali poškodovani. Po drugi svetovni vojni pa ji tudi jugoslovanska oblast ni bila naklonjena. Odnos do dediščine se je izboljšal v zadnjih letih, ko se je pojavila želja po njeni obnovi in ohranitvi.

V tem času so se opogumili številni zasebni zbiralci, ki so zbirali ostanke prve svetovne vojne več desetletji in svoje zbirke odprli za vpogled širši javnosti. V istem obdobju je bilo ustanovljeno kar nekaj društev, ki združujejo ljubitelje dediščine soške fronte. Pojavile so se številne bolj ali manj uspešne krajevne pobude urejanja spominskih območij ali muzejev na prostem, z njimi pa enako število pristopov k obnovi, ki niso v nobenem primeru podprte z ustreznimi zgodovinskimi raziskavami.

Z željo, da bi obnova potekala po navodilih stroke in da bi se pridobilo finančna sredstva, so leta 1994 župani takratnih primorskih občin podpisali pismo o nameri »za kulturno, zgodovinsko in turistično ovrednotenje soške fronte kot ideje miru in sožitja narodov«. Pismo je bilo naslovljeno na Vlado Republike Slovenije, ki je namero podprla. Leta 2000 je bil sprejet desetletni program obnove, zaščite in predstavitve zgodovinske dediščine prve svetovne vojne v Zgornjem Posočju. Za namen zbiranja sredstev in samo organizacijo aktivnosti desetletnega programa je bila istega leta ustanovljena Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju«.

V diplomskem delu je obravnavano delovanje fundacije kot celote. Podane so usmeritve za nadaljnji razvoj, ki ga vidim v povezovanju s sorodnimi organizacijami. V obmejnih območjih, kjer fundacija deluje, se ponuja še vrsta priložnosti mednarodnega sodelovanja, predvsem pri mednarodnih razvojnih projektih EU.

1.1 Namen in cilji

Namen diplomskega dela je prikazati delovanje NPO/NVO in njihovo povezovanje pri uresničevanju mednarodnega projekta.

Cilji diplomskega dela so:

- pojasniti pomen ohranjanja in valorizacije dediščine soške fronte;
- opredeliti osnovne pojme NPO/NVO organizacije;
- prikazati stanje NPO/NVO organizacij v EU in Sloveniji;
- prikazati delovanje fundacije skozi politiko oz strateški načrt;
- analizirati možnosti financiranja povezovanj NPO/NVO pri izvajanju posameznih projektov oziroma na različnih nivojih s poudarkom na vključevanju v programe EU.

Skozi diplomsko delo bom skušala potrditi naslednji hipotezi:

- NPO/NVO imajo pomembno vlogo na področju ohranjanja zgodovinske in kulturne dediščine prve svetovne vojne, tako pri nas kot v tujini.
- Vključevanje v partnerske mreže sorodnih organizacij z namenom pridobivanja finančnih virov je ena izmed poglobitnih usmeritev politike Ustanove »Fundacija Poti miru v Posočju«.

1.2 Metode dela

Diplomsko delo se opira predvsem na teoretična dejstva in spoznanja zajeta v domači in tuji literature, pridobljena med študijem ter na primerih iz prakse.

Odvisno od področja obdelave je pri diplomskem delu uporabljenih več metod:

- z deskriptivno metodo je opredeljen pomen ohranjanja in valorizacije zgodovinske dediščine soške fronte;
- teoretično-analitična metoda je uporabljena pri pregledu opredelitve pojmov nevladnih organizacij;
- v empiričnem delu je skozi analizo strateškega načrta prikazano delovanje fundacije in njene temeljne usmeritve;
- z izkustveno metodo dopolnjujem teoretično osnovo s praktičnimi primeri povezovanj med NVO/NPO;
- ključni del naloge je postavitve sklepov z deduktivno metodo, ki temelji na obdelani teoretični in empirični osnovi.

1.3 Struktura dela

Diplomska naloga je glede na obravnavano tematiko smiselno razdeljena na naslednja poglavja.

Po uvodu je v drugem poglavju najprej opredeljen pomen zgodovinske dediščine soške fronte in definirani so osnovni pojmi, ki so povezani z njeno valorizacijo.

Tretje poglavje opredeljuje ustanovo kot nevladno organizacijo. Prikazano je dejansko stanje nevladnih organizacij v Sloveniji in EU.

Četrto poglavje je namenjeno predstavitvi Ustanove »Fundacije Poti miru v Posočju« in njenega delovanja skozi analizo v strateškem načrtu. Na podlagi menjalnih razmerij udeležencev in njihovih interesov sta izpeljana vizija in poslanstvo, ki usmerjata ustanovo ter predstavljata ključni del politike organizacije. Za merjenje uspešnosti so določeni smotri, merila in standardi uspešnosti. Preko SPIN analize so podane možne strategije, ki za doseg ciljev obsegajo dejavnost, urejenost in sredstva fundacije.

V petem poglavju so prikazani primeri povezovanj med nevladnimi in nepridobitnimi organizacijami na lokalnem, regionalnem in mednarodnem nivoju. Ker so viri, iz katerih se organizacije oskrbujejo, negotovi, je poudarek predvsem na vključevanju v različne programe EU.

1.4 Omejitve dela

V DD sem se omejila na nepridobitne in nevladne organizacije, ki delujejo na področju obnove in ohranitve dediščine prve svetovne vojne vzdolž JV fronte, s katerimi sodeluje fundacija. Ker je namen fundacije splošno koristen, je za vse sodelujoče pri projektu zastavljena naloga zahtevna, saj posega na specifično področje ohranjanje zgodovinske dediščine, kjer lahko že najmanjša nepozornost zruši celotno kredibilnost fundacije. Pri načelih obnove je potrebno paziti na strokovnost, pieteto tragičnega dogajanja in varovanje narave. Poleg vsega naštetega je potrebno paziti tudi na transparentno porabo sredstev v okviru poslanstva fundacije.

Glavne omejitve DD so:

- Opredelitev politike organizacije je obsežna, zato bom zaradi omejenega obsega DD zajela le bistvene sestavine.
- Ker nisem zasledila pregleda nad NPO/NVO, ki se ukvarjajo s preučevanjem, obnovo in predstavitvijo dediščino prve svetovne vojne, se bom osredotočila le na tiste, s katerimi ima fundacija navezane stike in na financiranje teh povezovanj, manj pa na samo vsebino povezovanj.
- Ker vse nepridobitne organizacije niso tudi nevladne organizacije, bom društva, ustanove in zasebne zavode opredeljevala z NVO, ostale pa z NPO.

2 NEPRIDOBITNE IN NEVLADNE ORGANIZACIJE

Pojem »nepridobitni« v Sloveniji temelji na definiciji nepridobitnosti.

»Z nepridobitnostjo ne razumemo delovanja, s katerim se ne ustvarja dobička, ampak tisto, kjer se razlika med prihodki in odhodki ustvarja, vendar se ne deli niti med lastnike niti med člane, niti si ga ne sme deliti uprava ali drug organ pravne osebe, ampak se dobiček oziroma presežek prihodkov nad odhodki lahko uporabi le za financiranje dejavnosti oziroma namena, za katerega je ustanovljena pravna oseba« (Trstenjak 2000, 46).

Nevladne organizacije delujejo na tistih področjih, ki jih vladne in pridobitne organizacije ne znajo oziroma ne zmorejo dovolj kakovostno obdelati. Umeščene so v nejasno razmejen prostor med državo in trgom (Špilak, 2000).

Pojem nevladne organizacije se v večini držav enači z določenim sektorjem, ki ima v različnih državah različno ime in vsebino (Strojan, Šporar in Bien 2000, 6):

- *Nepridobitni sektor* se najpogosteje uporablja v ZDA. Za to poimenovanje je značilno poudarjanje, da te organizacije niso ustanovljene zaradi dobička. Če ga ustvarijo, ga morajo porabiti v zvezi z dejavnostjo organizacije oz. ga ne smejo deliti.
- *Neodvisni sektor* poudarja upravljavsko neodvisnost od državnega in pridobitno usmerjenega sektorja. Kljub temu se te organizacije lahko v določeni meri financirajo iz javnih financ ali s podjetniškimi dotacijami.
- *Dobrodelni sektor* je značilen za Veliko Britanijo; poudarek je na finančnih prispevkih v dobrodelne, humanitarne namene. Te organizacije ponavadi nimajo lastnih finančnih virov.
- *Prostovoljni sektor* poudarja prostovoljno, brezplačno delo v teh organizacijah, kar pa ne pomeni, da večine dela ne opravijo stalno zaposleni, torej plačani profesionalci.
- *Neobdavčeni sektor* poudarja davčno ugodnejši status - zagotavljanje davčnih oprostitev ali olajšav - v nasprotju s pridobitni sektorjem.
- *Nevladni sektor* poudarja prosto delovanje, delovanje brez vladnega vpliva.
- *Socialna ekonomija* poudarja vlogo institucij, kot so hranilnice, zadruge, razne zavarovalne institucije.
- *Tretji sektor* poudarja, da poleg države in zasebnega pridobitnega sektorja obstaja še en sektor, ki je prvima enakovreden.

Neprihoditne in nevladne organizacije

V teoriji neprihoditnega sektorja obstaja več definicij NVO (Strojan, Šporar in Bien 2000, 8-9):

- *Pravna*: zapisana je v zakonih in drugih predpisih posamezne države ali mednarodnih dokumentih, ki so pravni vir.
- *Ekonomska*: opredeljuje NVO glede na vir prihodkov in uvršča mednje tiste, pri katerih več kot polovico prihodkov pokrivajo donacije podpornikov in članov.
- *Funkcionalna*: med NVO uvršča le zasebne organizacije, ki imajo splošno koristne in javne namene.
- *Strukturalno-operacionalna*.

Strukturalno-operacionalna definicija med nevladne organizacije uvršča tiste, ki (Strojan, Šporar in Bien 2000, 9):

- so zasebne in ustanovljene formalno ter imajo določeno stopnjo organizacijske nepretrganosti;
- so privatne in nevladne po svojem ustanovitelju, lahko pa jih financira država in imajo v upravnih odborih predstavnike vladne in državne administracije;
- so neprihoditno-distributivne, morebitne presežke prihodkov uporabljajo le za uresničevanje svojega poslanstva in programa;
- so vodene in upravljane samostojno;
- vključujejo določeno količino prostovoljnega dela.

Zadnja definicija je širše sprejeta, ker je njena prednost v tem, da zajema širšo množico organizacij in s tem zagotavlja dobro osnovo za primerjavo (Strojan, Šporar in Bien 2000, 9).

2.1 NVO in Evropska unija

Evropska unija (v nadaljevanju EU) vodi naklonjeno in aktivno politiko do NVO. EU upošteva NVO kot sogovornika in partnerja skorajda na vseh pomembnih in ključnih področjih delovanja Unije, kar je stična točka s področja delovanja NVO. Trendi vključevanja nevladnih organizacij v razvoj EU so nakazani v številnih dokumentih, ki so jih sprejele institucije EU.

Evropska komisija v sporočilu *Komisije o podpori vloge prostovoljnih organizacij in fundacij v Evropi* priporoča, da je potrebno nevladni sektor kot enakovrednega partnerja aktivno vključiti v vse postopke in diskusije, ki se nanašajo nanj ter državam priporoča predvsem naslednje (Strojan, Šporar in Bien 2000, 14):

- boljše poznavanje in razumevanje nevladnega sektorja na splošno;
- vzpostavitev razmerja (partnerstva) med državo in nevladnim sektorjem, katerim mora biti dana možnost sodelovanja z državo, kar vključuje tudi pogodbe med državo in njimi;
- sprejetje ustrezne zakonodaje;
- finančne osnove in konkurenčna pravila;
- zagotavljanje pozitivne vloge v družbi ter pospeševanje donacij;
- zagotavljanje izobraževanja;
- informacijski razvoj;
- dostop do programov, sofinanciranih s strani strukturnih skladov v okviru EU.

Evropska komisija v sporočilu *Komisije o podpori vloge prostovoljnih organizacij in fundacij v Evropi* priporoča, da je potrebno nevladni sektor kot enakovrednega partnerja aktivno vključiti v vse postopke in diskusije, ki se nanašajo nanj (Strojan, Šporar in Bien 2000, 14).

Še pomembnejši dokument je Evropska komisija izdala januarja 2000 in sicer »*Komisija in nevladne organizacije: Oblikovanje tesnejšega partnerstva*« (Strojan, Šporar in Bien 2000, 14).

Dokument ima dvojni namen: najprej predstavi sedanje odnose med Komisijo in nevladnimi organizacijami in nekatere probleme, nato predlaga morebitne načine za razvoj in ukrepe, potrebne za izboljšanje in krepitev sedanjih odnosov med Komisijo in NVO (Com 2000, 2).

Poročilo določa skupne lastnosti NVO, principe sodelovanja med komisijo in NVO ter zlasti priporočila za dialog in posvetovanja, finančne in kadrovske zadeve ter sistem pretoka informacij (Strojan, Šporar, Bien 2000, 14).

Bela knjiga o upravljanju evropskih institucij govori o načinu izvrševanja pooblastil, ki so jih na EU prenesli njeni državljani. Bela knjiga predlaga večjo odprtost postopkov odločanja, ki omogočajo večjo vključenost ljudi in organizacij v proces oblikovanja in izvrševanja politike EU (Šporar idr. 2003, 28).

Temeljno gradivo za področje dotacij EU je *Vade-mecum o upravljanju dotacij*. V tem dokumentu so za upravičence predstavljena pravila o upravljanju dotacij, kot so kalkulacije zneskov, pogoji plačil, vrsta omejitev ipd. (Topić 2002, 5-6)

Pomembni so tudi *osnovni principi o statusu nevladnih organizacij v Evropi*, kot jih določa Svet Evrope in se v EU tudi izvajajo, saj urejajo razmerje med vlado in NVO. (Šporar idr. 2003, 28).

Do večjega upoštevanja NVO ni prišlo zgolj v EU. Na mednarodni konferenci NVO iz celega sveta, ki so jo organizirali Združeni narodi leta 2000 v New Yorku, je bila sprejeta deklaracija »Millennium Forum Declaration«, ki spodbuja tako vlade kot Združene narode k posameznim akcijam, ki naj bi pripomogle k tesnejšemu sodelovanju med vladami in civilno družbo (Mrak 2001a, 194).

2.2 NVO v Sloveniji

Tudi v Sloveniji ni zakonsko določene opredelitve pojma nevladna organizacija. V pravnih predpisih, literaturi in javnosti se tako uporabljajo različni izrazi: nevladna organizacija, civilna družba, društvo, zavod, ustanova, nepridobitna organizacija, prostovoljna organizacija, zasebna organizacija, organizacija civilne družbe ipd. Pri ugotavljanju, katera organizacija je nevladna, se največkrat kot kriterij uporablja statusna oblika, v kateri je organizacija ustanovljena (Šporar idr. 2003, 9-10).

Na podlagi obstoječe statusne zakonodaje je v Sloveniji možno ustanoviti eno od naslednjih NVO (Trstenjak 2000, 45):

- društvo kot prostovoljno, nepridobitno združenje fizičnih oseb;
- ustanovo kot namensko vezano premoženje;
- zavod kot obliko za opravljanje določenih nepridobitnih dejavnosti;
- izjemoma gospodarske družbe.

Najštevilčnejša oblika NVO v Sloveniji so društva, saj jih je preko 16.000. Ostalih oblik je 3% (Šporar idr. 2003, 10).

2.3 Ustanova kot nevladna organizacija

Ustanova je oblika nevladne organizacije, ki je v tujini znana kot fundacija. V nemško govorečih državah uporabljajo za ustanovo opredelitev »Stiftung«, v Franciji »fondation«, v Italiji »fondazioni«, na Nizozemskem »stichting«. Pri nas se po Zakonu o ustanovah izenačuje z ustanovo in s tem zavaja morebitne donatorje. V nasprotju s fundacijo pri ustanovi ni vnaprej znano, če se bo donacija upoštevala kot davčna olajšava (Simonič 2005, 27).

Fundacija je po definiciji nelastniško premoženje v upravljanju, ki se uporablja za financiranje določenih projektov. Obstoje fundacije zagotavlja trajno premoženje, ki je nedotakljivo in ga uprava čim varneje naloži tako, da se plemeniti in prinaša neobdavčeno dodano vrednost. Kar se ustvari s trajnim premoženjem, se nameni za operativno premoženje, kamor sodijo tudi prispevki od donacij in opravljanje dejavnosti, ki prinašajo zaslužek pod pogojem, da se dobiček po odbitku davka nameni za program fundacije (Simonič 2005, 27).

2.3.1 Pregled ustanov po področjih delovanja in višini ustanovnega kapitala

Ustanov je po podatkih Ministrstva za notranje zadeve 153. Pet jih je (so)ustanovila država, devet občine. Prevladujejo predvsem tiste s področij sociale, šolstva in športa. Po vrednosti osnovnega kapitala gre večinoma za manjše fundacije. Splošno koristnih je pri nas 130, dve sta dobrodelni, 20 se jih uvršča v obe kategoriji, ena pa ni opredeljena (Simonič 2005, 27).

2.3.2 Ustanova po Zakonu o ustanovah

Zakon o ustanovah (1995, 1. člen) definira ustanovo »na določen namen vezano premoženje« ter »pravno osebo zasebnega prava«.

Bistveni elementi ustanove

Zakon je pri opredelitvi ustanove izhajal iz treh temeljnih elementov ustanove, brez katerih obstoj ustanove ni mogoč. To so (Trstenjak 1996, 4):

- namen,
- premoženje in
- organizacija.

V Sloveniji ureditev izhaja iz klasične ustanove, ki jo zaznamujejo *splošnokoristni* ali *dobrodelni nameni*, kar pomeni, da zasebni nameni niso dovoljeni. Praviloma mora biti namen tudi trajen (Trstenjak 1996, 4).

Premoženje ustanove je element, brez katerega ustanova kot tip pravne osebe, ki temelji na premoženju, ne more obstajati in s katerim se uresničuje namen ustanove [...] Od namena moramo razlikovati dejavnost ustanove. Zakon določa, da ustanova lahko opravlja tisto dejavnost, ki je nujna za uresničitev namena oziroma je namenjena njeni promociji (Trstenjak 1996, 6-7).

Ko govorimo o organizaciji ustanove, mislimo predvsem na njene organe. Zakon izrecno opredeli en obvezen organ ustanove, ki skrbi za izpolnjevanje namena ustanove. To je uprava [...] Poleg uprave ima lahko ustanova tudi druge organe. To so interni nadzorni organi, odvisno od namena pa tudi razni strokovni organi, komisije oziroma svetovalni organi (Trstenjak 1996, 7).

Neprihoditne in nevladne organizacije

Ustanovitev ustanove

Zakon določa najstrožji sistem ustanavljanja pravnih oseb in sicer koncesijski, kar pomeni, da je ustanovitev odvisna od soglasja pristojnega ministrstva (Trstenjak 1996, 8).

Evidenco ustanov vodi ministrstvo pristojno za upravo tj. Ministrstvo za notranje zadeve. Vanjo se vpisujejo podatki o ustanovitvi, statusnih spremembah, prenehanju in drugi podatki, pomembni za pravni promet (Trstenjak 1996, 8).

Nadzor

Ustanova kot pravna oseba zasebnega prava, ima med vsemi pravnimi osebami zasebnega prava predviden najstrožji nadzor s strani države. Razlog je v neobstoju avtonomnih organov odločanja [...]. Posebnosti nadzora so prisotne v času celotnega »življenja« ustanove in tudi ob prenehanju (Trstenjak 1996, 10-11).

3 DEDIŠČINA SOŠKE FRONTE

Soška fronta je bila sestavni del Jugoahodne fronte, ki je potekala od avstrijsko-italijansko-švicarske tromeje na prelazu Stelvio, preko Tirolske, Karnije in Slovenije do Jadranskega morja. Na slovenskem etičnem ozemlju je območje spopadov med italijansko in avstro-ogrsko armado potekalo ob reki Soči, od Rombona do Jadranskega morja.

Zaradi pomembnega prehoda iz Sredozemlja v Podonavje so bile posebej hude bitke za preboj fronte prav v slovenskih gorah, ob reki Soči. Od pomladi 1915 do jeseni 1917 je bilo tu 11 bitk brez večjih uspehov. Najbolj je znana 12. bitka, imenovana tudi »Čudež pri Kobaridu« (Sedmak 2002, 33).

Slika 3.1 Soška fronta 1915 - 1917

Vir: Svoltjšak 2002, 14.

Kulturna dediščina se po Zakonu o kulturni dediščini deli na nepremično in premično kulturno dediščino. Med spomeniki in dediščino soške fronte ločimo številne nepremičnine (spomeniki, vojaški objekti, utrdbe) in duhovne - tvorne ostaline (vojni dnevniki, tisk, fotografije, vojaška oprema itd.) (Fortunat Černilogar 1996, 89).

3.1 Premična dediščina soške fronte

Za premično dediščino prve svetovne vojne v Posočju skrbijo:

- Kobariški muzej,
- Tolminski muzej,
- zasebne zbirke.

Kobariški muzej je bil ustanovljen leta 1990 z namenom, da predstavi bogato zgodovino Kobarida in predvsem dogajanje na soški fronti od leta 1915 do 1917. Spada med zasebne muzeje in je po svoji usmeritvi zgodovinski muzej z vojno tematiko in s protivojnim sporočilom. Večji del stalne postavitve je namenjen dogajanju na goratem, severnem delu soške fronte in predstavitvi gradiva o znameniti kobariški bitki.

Muzejska zbirka v Kobariškem muzeju je zaradi zgodovinskih okoliščin, svoje vsebine in postavitve naletela na izjemen odmev v Sloveniji in tujini. Po številu domačih in tujih obiskovalcev (okrog 60.000/letno) sodi med najbolj obiskane slovenske muzejske zbirke. Mednarodno vrednost ji dajeta dve nagradi:

- najvišja slovenska: Valvazorjevo nagrada za leto 1992,
- najvišja evropska: nagrada sveta Evrope - Evropski muzej za leto 1993.

3.2 Ohranjanje nepremične dediščine SF

Ohranjanje dediščine v širšem pomenu so ukrepi in dejanja, ki vodijo k zavarovanju, ohranjanju in skupnemu uživanju dediščine. Država in občine zagotavljajo pravno ohranjanje, omogočajo tudi izvajanje posameznih delov varstvene dejavnosti, kot na primer razporejanje proračunskih sredstev ter ustrezno vključevanje varstva v razvojne, prostorske, planske in izvedbene načrte ter spodbujajo dostop javnosti do dediščine (ZVKD 2006, 1).

Celostno ohranjanje dediščine je smiselna porazdelitev nalog ohranjanja dediščine na različne državne organe in lokalne skupnosti ter sodelovanje med njimi. Lastniki dediščine in drugi zainteresirani (društva, združenja, nevladne organizacije) so pomemben in enakopraven soudeleženec pri sprejemanju odločitev na vseh ravneh odločanja (ZVKD 2006, 1).

Varstvo dediščine v ožjem pomenu je dejavnost službe varstva nepremične in premične dediščine, ki jo opravljajo zavodi, ki so jih ustanovile občine ali država. Sestavni del varstva so tudi posamezniki in organizacije, ki so jim bila podeljena dovoljenja ali koncesije za izvajanje varstvenih nalog, ter nevladne ustanove in društva, ki delujejo na varstvenem področju (ZVKD 2006, 1).

Pri opredeljevanju del povezanih z obnovo odsekov SF, bom v nadaljevanju DD uporabljala pojem ohranjanje kulturne dediščine, ker se mi zdi najbolj skladen z ukrepi, ki jih izvaja fundacija. Pri ohranjanju dediščine prve svetovne vojne se največkrat pojavlja pojem Poti miru.

Mednarodni pojem *Poti miru* (nem. Friedenswege) je bil prvič uporabljen leta 1973, ko je skupina »somišljenikov« ustanovila neodvisno in nepridobitno Društvo »Prijateljev Dolomitov« s sedežem na Dunaju. Začeli so obnavljati poti v Dolomitih (Fanes Gruppe, Col di Lana, KI. Lagazuoi, Sasso di Stria, itd.) vzdolž avstrijsko-italijanske fronte iz prve svetovne vojne (Gašperlin 2002, 27).

Pred začetkom obnove se je pojavilo vprašanje izbire najprimernejšega pristopa k načrtovanju zadanih »Poti miru«.

Muzej na prostem (ang. open-air-museum, nem. Freilichtmuseum) je po deklaraciji o muzejih na prostem, ki jo je leta 1982 sprejelo mednarodno Združenje evropskih muzejev na prostem, »znanstveno načrtovana, vodena in nadzorovana ustanova«, ki na izbranem zemljišču prikazuje način poselitve, graditve stavb, življenja in gospodarjenja v določeni kulturi« (Keršič 1992, 406).

Muzeji na prostem združujejo več vidikov (Moškon 1996, 1):

- *kulturni vidik*: ohranitev spomina na našo preteklost;
- *vzgojni vidik*: predstavitev in ogled življenja v določenem izseku preteklosti;
- *turistični vidik*: dnevni obiski muzeja in aktivne počitnice s premostitvijo časa z neposrednim spoznavanjem takratnega življenja.

Pri urejanju *spominskih (zgodovinskih) parkov* ne gre za obsežnejša obnavljanja nepremične dediščine, ki jo predstavljajo vojni objekti, ampak le za čiščenje in vzdrževanje objektov (Maher 2004, 2).

Na primeru bojišč gre za določeno vrsto stavbne dediščine, ki je imela zelo specifično funkcijo. Bojišča niso zgolj geografska ozemlja s svojimi običajnimi naravnimi in kulturnimi elementi, ampak so to še posebej občutljivi prostori, kjer ne veljajo zgolj običajna pravila načrtovanja posegov v prostor, ampak moramo upoštevati številne dodatne faktorje. To so mesta zmagoslavja za eno od vojskujočih strani in istočasno mesta tragedije za nasprotno stran ter zato nujno odvisna od geopolitičnih razmer. Seveda pa je pred tem potrebno podrobno proučiti bojišče, saj so zgodovinski, geografski, biološki in podobni podatki nujni za kasnejše upravljanje z območjem z namenom ohranjanja in predstavljanja zgodovinskih bojišč (Maher 2004, 3).

4 POLITIKA USTANOVE »FUNDACIJA POTI MIRU V POSOČJU«

V nadaljevanju sem preučila strateški načrt organizacije in nakazala smernice za njeno uspešno delovanje. Ustanove spadajo med nepridobitne organizacije in se zanje lahko uporablja tudi izraz fundacija. Ta termin bo po večini uporabljen tudi v nadaljevanju DD.

4.1 Predstavitev Ustanove »Fundacije Poti miru v Posočju«

Vlada Republike Slovenije je konec leta 2000 sprejela desetletni program obnove, ohranjanja in predstavitve zgodovinske dediščine iz obdobja prve svetovne vojne v Posočju. Za namen zbiranja sredstev in samo organizacijo aktivnosti programa je bila z ustanovnim aktom, 1. decembra 2000, ustanovljena Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju«. V evidenci ustanov na Ministrstvu za notranje zadeve je registrirana kot splošno koristna in spada pod pristojnost Ministrstva za znanost in tehnologijo.

Pri ustanovitvi fundacije je imel pomembno vlogo tudi Kobariški muzej, ki je s svojo muzejsko zbirko vzbudil veliko zanimanje javnosti za prvo svetovno vojno. Iz kroga ustanoviteljev muzeja izhajajo tudi ustanovitelji fundacije.

Ustanovitelji fundacije so:

- prof. dr. Anton Jeglič (ob ustanovitvi državni sekretar Ministrstva za znanost in tehnologijo RS),
- akad. dr. Robert Blinc (Inštitut Jožef Štefan),
- Zdravko Likar (načelnik UE Tolmin in Kobariški muzej),
- Željko Cimprič (Kobariški muzej).

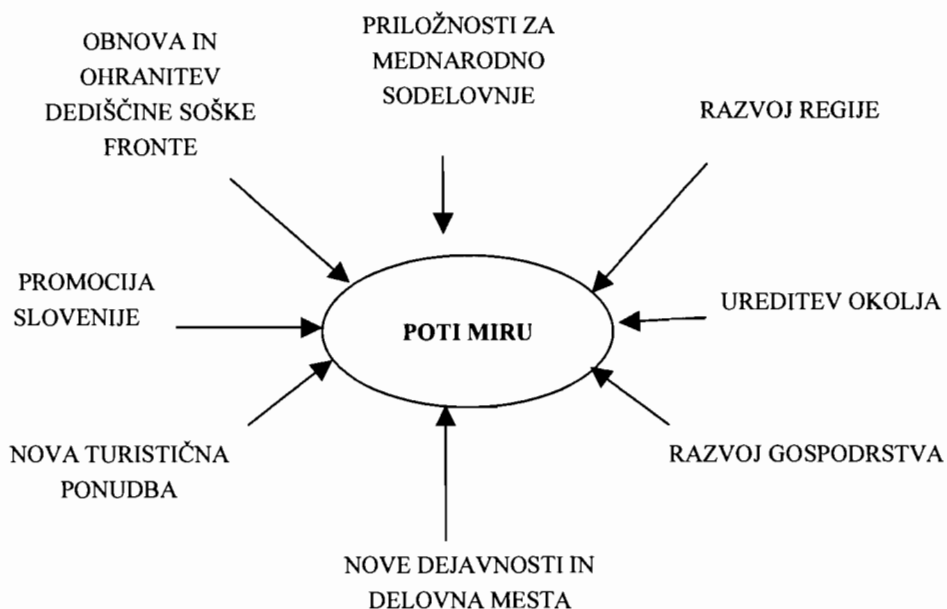
Upravo fundacije poleg ustanoviteljev sestavljajo še:

- dr. Petra Svoltjšak (SAZU – Inštitut Milka Kosa),
- mag. Damjana Fortunat Černilogar (Tolminski muzej),
- Miloš Volarič (Kobariški muzej).

Širši in splošnejši cilji projekta so:

- *Kulturno-varstveni*: ohraniti kulturno in zgodovinsko dediščino prve svetovne vojne na področju soške fronte.
- *Ekonomski*: oblikovati konkretno turistično ponudbo z revitalizacijo zgodovinske in kulturne dediščine prve svetovne vojne ter zagotoviti podporo podjetništvu na področju turizma.
- *Socialni*: z razvijanjem podjetništva na področju turizma in z njim povezanimi dejavnostmi zagotavljati nova delovna mesta.
- *Okoljski*: s spodbujanjem ustreznega razvoja turizma zagotavljanje varovanja naravne in kulturne dediščine.

Slika 4.1 Problemi, ki jih rešujemo s projektom »Poti miru«.

Vir: Semolič 2000, 1.

Fundacija kot krovna organizacija sodeluje z nevladnimi organizacijami pri izvajanju ali financiranju ohranjanja ostankov fronte. Poleg širših, splošnejših ciljev, je bil namen fundacije povezati ljubiteljska društva, ki že več kot desetletje na lastno iniciativo obnavljajo odseke SF v Posočju:

- Društvo 1313, ki ureja muzej na prostem na Ravelniku in Čelu.
- Športno društvo Čezsoča, ki ureja muzej na prostem na Humčiču.
- Turistično društvo Drežnica, ki ureja spominski park na Zaprikraju..
- Turistično društvo Kobarid, ki ureja muzej na prostem na Kolovratu.
- Društvo Peski, ki ureja spominski park na Mrzlem vrhu.
- Društvo Mengore, ki ureja spominski park na Mengorah.

4.2 Ustanova »Fundacija Poti miru V Posočju« kot NVO

Vsaka organizacija deluje znotraj nekega institucionalnega okvira, ki je lahko prednost ali slabost glede na možne oblike organiziranosti. Glede na to, da je bila fundacija ustanovljena na podlagi Sklepa Vlade in da država zagotavlja večji del sredstev, se pojavi dvom, ali v tem primeru lahko še vedno govorimo o nevladni organizaciji. To je bilo izhodišče, za analiziralo in primerjavo teoretičnih (zakonsko določenih) značilnosti organiziranosti javnega zavoda (ki bi bila najbolj logična) in ustanove.

Tabela 4.1 Primerjava med javnim zavodom, ustanovo in Ustanovo »Fundacijo Poti miru v Posočju«

<i>Značilnosti</i>	<i>Javni zavod</i>	<i>Ustanova</i>	<i>Fundacija Poti miru</i>
<i>Ustanovitelji</i>	Republika, občine, mesto, druge z zakonom pooblaščne javne pravne osebe. Soustanovitelji so lahko tudi druge pravne in fizične osebe.	Domača ali tuja fizična ali pravna oseba.	Fizične osebe.
<i>Namen</i>	Za opravljanje javnih služb se ustanovijo javni zavodi Za opravljanje dejavnosti, ki niso opredeljene kot javne službe, se zagotavlja na način in pogoji, ki veljajo za javno službo.	Splošno koristen ali dobrodelen.	Splošno koristen namen.
<i>Organi</i>	Svet, direktor, strokovni vodja, strokovni svet.	Uprava	Uprava
<i>Sredstva</i>	Sredstva ustanovitelja, plačila za storitve, prodaja blaga in storitev na trgu in iz drugih virov.	Ni določil v ZU.	Lastna dejavnost. S prispevki in vlaganji fizičnih in pravnih oseb. Proračunska sredstva. Donacije. Drugi viri.

Vir: ZU 1995; ZZ 1991; Statut 2001.

Trunk Širca in Tavčar razvrščata organizacije na javne in zasebne glede na ustanovitelje. Tiste organizacije, ki jih ustanavlja država oziroma lokalna skupnost, so javne, ostale pa zasebne (1998, 6).

Tudi glede na strukturno-operacionalno definicijo nevladnih organizacij lahko ugotovimo, da je fundacija nevladna, saj je (povzeto po Strojjan, Šporar in Bien 2000, 9):

- ustanovljena formalno z ustanovnim aktom, deluje v statusni obliki kot ustanova in je pravna oseba zasebnega prava;
- privatna in nevladna po svojem ustanovitelju, financirana s strani države in ima v upravi predstavnike vladne oz. državne administracije;
- nepridobitno-distributivna, saj morebitne presežke prihodkov uporablja za uresničevanje svojega poslanstva in programa;
- vodena in upravljana samostojno;
- določen delež dejavnosti izvajajo prostovoljci.

4.3 Politika fundacije

Nepridobitne organizacije delujejo pod spremenljivimi in različnimi interesi in pritiski udeležencev, zato jih ni mogoče docela uspešno poslovoditi na pamet (Trunk Širca in Tavčar 1998, 110).

Strateški načrt je sinteza osnovne zamisli o politiki organizacije (cilji in strategije – dejavnosti, urejenost, sredstva) in zamisli o štirih temeljnih dejavnostih managementa, kot so načrtovanje, organiziranje, usmerjanje in nadziranje (Trunk Širca in Tavčar 1998, 131).

Osnovni model politike lahko razširimo na razna časovna obdobja. Razširjeni model opredeljuje tri časovne razsežnosti (Trunk Širca in Tavčar 1998, 27):

- *Temeljna politika* obsega najbolj trajne in najmanj spremenljive cilje ter dokaj splošne strategije za dosego teh ciljev (5-10 let).
- *Razvojna politika* zajema pomembne načrte, projekte, ki temeljijo na realni možnosti realizacije (2-5 let).
- *Tekoča politika* je konkretizacija razvojne politike s kratkoročnimi nalogami izvajalcev.

Fundacija ima okvirni model politike precej skromno formalno opredeljen. V Statutu je opredeljen le namen delovanja.

Razvojna politika se nanaša na programsko obdobje 6 let. Opredeljena je v novem temeljnem dokumentu Poti miru 2007-2013. Glavne usmeritve fundacije v tem obdobju so dokončanje urejanja muzejev na prostem, zagon raziskovalne dejavnosti Študijskega centra ter vključevanje v partnerske mreže sorodnih organizacij z namenom pridobivanja finančnih virov.

Tekoča razvojna politika se opredeli za obdobje enega leta. Letni plan fundacije je sestavljen iz letnih planov, ki ga pripravijo vodje del, ki izvajajo aktivnosti povezane z ohranjanjem odsekov SF.

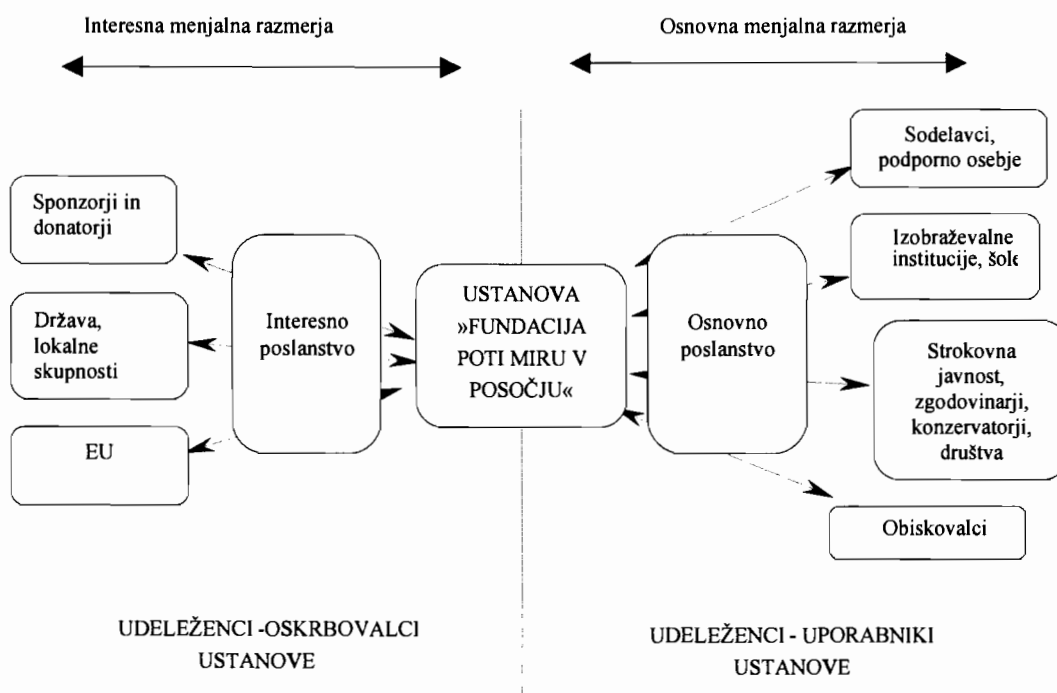
Strateški načrt je lahko podroben ali okvirni. Bistvene sestavine so (Trunk Širca in Tavčar 1998, 131):

- opredelitev poslanstva organizacije;
- opredelitev nalog organizacije;
- opredelitev vizije organizacije;
- SPIN analiza;
- opredelitev strateških zadev ali nabor ciljev ali strateških zadev za uresničevanje prihodnosti;
- strategije: organizacijo, enote, programe, funkcije.

4.4 Interesi udeležencev

Dejavnost nepridobitnih organizacij je namenjena tistim udeležencem, ki so deležni izidov delovanja organizacije v okviru osnovnega poslanstva in tistim, ki jo oskrbujejo z materialnimi in nematerialnimi sredstvi ali pogoji za delovanje; pričakujejo in terjajo pa koristi tudi zase - v okviru interesnega poslanstva (Trunk Širca in Tavčar 1998, 42).

Slika 4.2 Menjalni procesi v Ustanovi »Fundaciji Poti miru v Posočju«

Vir: prirejeno po Trunk Širca in Tavčar 1998, 42.

Pri ugotavljanju interesov udeležencev je bila izvedena anketa odprtega tipa, v kateri je moral vsak udeleženec naštet tri interese oziroma opredeliti kaj želi, pričakuje ali zahteva od fundacije.

Rezultate ankete sem analizirala in izvedla vrednotenje interesov udeležencev po naslednjih korakih:

- določila sem število točk posameznim interesom (10 točk najpomembnejši interes);
- enake interese različnih udeležencev sem vrednotila z enakim številom točk;
- seštelala sem točke posameznih interesov ene skupine udeležencev;
- glede na doseženo število točk posamezne skupine udeležencev sem jih rangirala.

Zaradi preglednosti sem se omejila le na udeležence, katerih interesi so najpomembnejši za obstoj in uspešno delovanje fundacije, zato sem točkovala in rangirala le te udeležence.

V okviru osnovnega poslanstva so v anketi sodelovali člani uprave oz. ustanovitelji (7), člani društev, ki se ukvarjajo z obnovo odsekov SF (20), strokovno osebje (3), študentje iz Odbora zgodovinarjev (8), vodeni obiskovalci po Poteh miru (40) in javni delavci (4). Rezultati izvedene analize so prikazani v tabeli 4.2.

Tabela 4.2 Udeleženci fundacije z osnovnim menjalnim razmerjem

<i>Udeleženci</i>	<i>Njihov interes</i>	<i>Točke</i>	<i>Rang</i>
<i>Društva (izvajalci obnove dediščine SF)</i>	Ohraniti zgodovinsko in kulturno dediščine SF.	10	
	Pridobivanje finančnih sredstev za obnovo odsekov SF.	9	1
	Sodelovanje in povezovanje z ustanovo zaradi skupnih ciljev.	6	
<i>Uprava/ Ustanovitelji</i>	Ohraniti zgodovinsko in kulturno dediščine SF.	10	
	Zadovoljiti vse udeležence fundacije.	5	3
	Dolgoročno uspešno delovanje.	3	
<i>Strokovno osebje</i>	Doseganje lastnih izzivov.	/	
	Strokovna rast.	/	/
	Pridobivanje finančnih sredstev za raziskovalno delo.	/	
<i>Študenti</i>	Možnost štipendiranja.	/	
	Sodelovanje pri posameznih raziskovalnih projektih.	/	/
<i>Obiskovalci Poti miru</i>	Spoznavanje zgodovinske in kulturne dediščine SF.	/	/
<i>Podporno osebje (javni delavci)</i>	Socialna varnost.	/	/

Vir: prirejeno po Trunk Širca in Tavčar 1998, 25.

Partnerji v interesnem menjalnem razmerju so mnogokrat druge pridobitne ali nepridobitne organizacije. V okviru interesnega poslanstva pa so sodelovali člani projektnega sveta (3), predstavniki občin Kobarid, Tolmin in Bovec (3), predstavniki sponzorjev oz. donatorjev (4) ter v okviru EU predstavnik ARR (1). Rezultati izvedene analize so prikazani v tabeli 4.3.

Tabela 4.3 Udeleženci fundacije z interesnim menjalnim razmerjem

<i>Udeleženci</i>	<i>Njihov interes</i>	<i>Točke</i>	<i>Rang</i>
<i>Država</i>	Ohraniti zgodovinsko in kulturno dediščine SF.	10	3
	Dodatna turistična ponudba in razvoj območja.		
	Nameniti sredstva iz proračuna in ustrezno porabljen proračunska sredstva.	5 4	
<i>Lokalne skupnosti</i>	Ohraniti zgodovinsko in kulturno dediščine SF.	10	3
	Dodatna turistična ponudba in razvoj območja.	5	
	Zagotavljati sredstva.	4	
<i>Sponsorji, donatorji</i>	Davčna olajšava.		/
	Oblika promocije.	/	
	Vloga aktivnega poslovnega partnerja.		
<i>EU</i>	Čezmejno povezovanje.	/	/
	Skladen razvoj celotne EU.		

Vir: prirejeno po Trunk Širca in Tavčar 1998, 25.

S točkovanjem in razvrščanjem interesov glavnih udeležencev v menjalnem razmerju sem ugotovila, kateri udeleženci so najpomembnejši in imajo tudi največji vpliv na ustanovo. Ti udeleženci so:

- društva in ostali ljubitelji dediščine prve svetovne vojne;
- država
- ustanovitelji oziroma uprava fundacije,
- lokalne skupnosti.

Najpomembnejši interesi vplivnih udeležencev, poleg *varstva in obnove zgodovinske dediščine prve svetovne vojne* so:

- vzpostavitev študijskega centra;
- zagotavljanje sredstev za ohranjanje zgodovinske in kulturne dediščine prve svetovne vojne;
- okrepitev turistične ponudbe območja;
- mednarodno povezovanje s sorodnimi organizacijami pri uresničevanju evropskih poti miru.

V tabeli 4.4 sem upoštevajoč točke iz prejšnjih dveh tabel razporedila glavne udeležence fundacije. Poleg interesov je dodan še stolpec pričakovanih koristi.

Tabela 4.4 Interesi in pričakovane koristi udeležencev

<i>Udeleženci</i>	<i>Njihov interes</i>	<i>Pričakovane koristi</i>
<i>Društva (izvajalci obnove dediščine SF)</i>	Ohraniti zgodovinsko in kulturno dediščine SF. Pridobivanje finančnih sredstev za obnovo odsekov SF. Sodelovanje in povezovanje z ustanovo zaradi skupnih ciljev.	Obnovljeni odseki SF. Pridobivanje finančnih sredstev. Graditev dobrega imena.
<i>Uprava/ ustanovitelji</i>	Ohraniti zgodovinsko in kulturno dediščine SF. Zadovoljiti vse udeležence fundacije. Dolgoročno uspešno delovanje.	Obnovljeni odseki SF. Prepoznavnost in ugled študijskega centra kot poglobitnega vira informacijo prvi svetovni vojni. Graditev dobrega imena. Premoženje ustanove mora prinašati dodano vrednost.
<i>Država</i>	Ohraniti zgodovinsko in kulturno dediščine SF. Dodatna turistična ponudba in razvoj območja. Nameniti sredstva iz proračuna in ustrezno porabljeni proračunska sredstva.	Obnovljeni odseki SF. Prepoznavnost in ugled študijskega centra kot poglobitnega vira informacijo prvi svetovni vojni. Graditev dobrega imena. Premoženje ustanove mora prinašati dodano vrednost.
<i>Lokalne skupnosti</i>	Ohraniti zgodovinsko in kulturno dediščine SF. Dodatna turistična ponudba in razvoj območja. Zagotavljati sredstva.	Obnovljeni odseki SF v študijske, pedagoške in turistične namene.

Vir: prirejeno po Trunk Širca in Tavčar 1998, 25.

Iz interesov vplivnih zunanjih in notranjih udeležencev sledi vizija NVO ter smotri, katerim so hierarhično podrejeni vsi ostali cilji.

4.5 Vizija fundacije

Vizija je konkretna podoba bodočnosti, dovolj bližnja, da se zdi uresničljiva in dovolj oddaljena, da zbujajo navdušenje v organizaciji za novo stvarnost. Dobra vizija je enostavna, smiselna, spodbudna in izzivna (Trunk Širca in Tavčar 1998, 115).

Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju« želi s svojim delovanjem doseči, da bo v javnosti prepoznana kot nepridobitna organizacija, ki se zavzema za pridobitev čim večjih sredstev, s katerimi kakovostno financira preučevanje, ohranjanje in predstavitev dediščine SF.

Fundacija bo vzpostavila študijski center, ki bo zagotavljal poglobljen vir podatkov o prvi svetovni vojni na območju soške fronte. Na mednarodni ravni bo fundacija postala prepoznaven in vpliven partner pri uresničevanju projekta Evropskih Poti miru. Na lokalni ravni bo kot krovna organizacija povezovala in oskrbovala društva in druge posameznike v Posočju, ki ohranjajo zgodovinsko in kulturno dediščino SF. Obnovljena in revitalizirana zgodovinska in kulturna dediščina SF bo postala pomemben element turistične ponudbe Posočja in bo pozitivno vplivala na gospodarski razvoj območja.

4.6 Smotri in merila uspešnosti fundacije

Dobri smotri in cilji organizacije morajo biti (Trunk Širca in Tavčar 1998, 25):

- merljivi in omejeni v času;
- dosegljivi in realni;
- spodbudni in izzivni.

Pri določitvi meril izhajamo iz temeljnih ciljev vsake organizacije (Trunk Širca in Tavčar 1998, 25):

- zagotovitev rasti organizacije in izboljšanje konkurenčnega položaja,
- razprševanje tveganj in povečevanje zanesljivosti delovanja organizacije,
- zagotovitev primarne stopnje pokritja in racionalizacije temeljnega procesa,
- poraba prostih zmogljivosti in
- izboljšanje lastne podobe organizacije.

Tabela 4.5 Smotri, merila in standardi uspešnosti fundacije

<i>Smoter</i>	<i>Merilo uspešnosti</i>	<i>Standardi uspešnosti po letih</i>				
		2004	2005	2006	2007	2008
<i>Ohranjanje dediščine SF</i>	Število urejenih lokacij.	2	2	3	4	5
<i>Oskrba s finančnimi viri (v mio SIT)</i>	Proračunska sredstva. Vključevanje v programe EU. Razvoj lastne pridobitne dejavnosti. Sponzorska in donatorska sredstva.	20	26	20	50	50
<i>Predstavitev dediščine SF</i>	Število obiskovalcev po Poteh miru.	-	-	500	1000	1500
<i>Ugled fundacije</i>	Ohranitev in povečanje števila financerjev.	12	11	11	20	20
<i>Odprtost fundacije</i>	Povezovanje in povečevanje števila partnerjev pri uresničevanju mednarodnega projekta.	3	7	10	12	15

Vir: prirejeno po Trunk Širca in Tavčar 1998, 25.

Poleg smotrov, najbolj temeljnih ciljev organizacije, kaže pri načrtovanju upoštevati tudi obvezna in izključujoča sodila.

Obvezna sodila obsegajo usmeritve, ki jih mora upoštevati vsaka odločitev in vsaka dejavnost v organizaciji (npr. usmeritev iz dejavnosti z nizko dodano vrednostjo v storitve z večjo dodano vrednostjo). Izključujoča sodila pa obsegajo nedopustne usmeritve, ki jim ne sme slediti nobena dejavnost v organizaciji (npr. pristransko razlikovanje sodelavcev, nedopustna tveganja ipd.) (Tavčar 1998, 47).

Tabela 4.6 Obvezna sodila za uspešno delovanje fundacije

<i>Opis</i>	<i>Vrednost</i>
Biti prepoznaven	Poraba sredstev za lastno promocijo.
Povečevanje prihodkov	S trženjem zgodovinskega turizma. S kandidiranjem na razpisih.

Vir: prirejeno po Tavčar 1998, 52.

Tabela 4.7 Izključujoča sodila za uspešno delovanje fundacije

<i>Opis</i>	<i>Vrednost</i>
Nezaupanje upravičencev	Ne usmerjati sredstva izven poslanstva in zagotavljati transparentost porabljenih sredstev
Metodologija obnove dediščine SF	Ne sme biti posegov, ki niso skladni s smernicami ZVKD.
Varstvo okolja	Ne sme biti posegov, ki bi škodovali okolju.

Vir: prirejeno po Tavčar 1998, 52.

4.7 SPIN analiza

Proces strateškega planiranja v ožjem smislu se začne z ocenjevanjem položaja organizacije. Pri tem skušamo ugotoviti, kje ima organizacija določene prednosti v primerjavi s konkurenčnimi organizacijami in kje so njene glavne slabosti, s katerimi se bo morala soočiti (Pučko 1994, 306-308).

Pregovor pravi, da dobri nameni ne premikajo gora, buldožerji pa jih. Če ima organizacija le opredeljeno poslanstvo in plane, ima zgolj namene. Strategije pa so buldožerji in ti namene spreminjajo v dejanja in pripeljejo do rezultatov. Strategije so tiste, ki povedo, kateri viri in kakšni ljudje so predpogoj za doseganje zelenih rezultatov (Drucker 2001, 45).

Tabela 4.8 SPIN analiza in snovanje strategij fundacije

<i>Notranji dejavniki (konkurenčnost programa)</i>	<i>Prednosti</i>	<i>Slabosti</i>
<i>Zunanji dejavniki (privlačnost tržišča)</i>	– Fleksibilnost in timsko delo. – Izkušnje. – Sredstva do leta 2010.	– Odvisnost od proračunskih sredstev. – Organizacijska struktura
<i>Izzivi</i>	<i>PI strategije</i>	<i>SI strategije</i>
– Zagotoviti stalna finančna sredstva. – Trženje zgodovinskega turizma.	Povezovanje s tujimi in domačimi nepridobitnimi organizacijami in črpanje sredstev iz strukturnih skladov EU.	Iskanje priložnosti v zunanjem okolju za prehod pod okrilje večje institucije (finančno in strokovno).
<i>Nevarnosti</i>	<i>PN strategije</i>	<i>SN strategije</i>
– Politične razmere. – Nezaupanje javnosti.	Oblikovati komunikacijsko strategijo, ki bo namenjena obveščanju o izvajanju projekta ter pridobivanje povratnih informacij. Strategija opredeljuje ciljne skupine, cilje in komunikacijska orodja ter določa, kako in kdaj se bodo izvajala.	Z lobiranjem vplivnih osebnosti fundacije spraviti nov temeljni dokument fundacije skozi vladno proceduro.

Vir: prirejeno po Tavčar 1998, 57.

4.8 Dejavnosti fundacije

Nepridobitne in NVO delujejo na zelo različnih področjih. Kljub temu zanje velja nekaj osnovnih značilnosti (Trunk Širca in Tavčar 1998, 42):

- nepridobitna naravnost, ki izhaja iz vizije, namenov in ciljev;
- povezovanje notranjih in zunanjih udeležencev v menjalna razmerja;
- izidi delovanja so večinoma nesnovne storitve, le v manjši meri izdelki.

Dejavnost za doseganje ciljev ima dve temeljni sestavini (Trunk Širca in Tavčar 1998, 26):

- Poslanstvo organizacije je okvir, ki zajema vse pomembne programe za doseganje ciljev organizacije. Organizacija napaja s sredstvi samo dejavnosti, ki so v tem okviru.
- Usmeritev dejavnosti organizacije opredeljuje koncepte, po katerih organizacija izvaja svoje dejavnosti, uokvirjene v poslanstvo. Gre za kratkoročno ali dolgoročno naravnost, za rast ali vztrajanje na obsegu ali celo za krčenje, za večjo ali manjšo napadalnost itd.

4.8.1 Poslanstvo fundacije

Poslanstvo mora biti opredeljeno tako, da ga je mogoče uresničevati, sicer ni nič drugega kot opis dobrih namenov. Definirati mora cilje organizacije in izražati način delovanja, zato da lahko vsak zaposleni prepozna svojo vlogo in svoj prispevek k doseganju zastavljenih ciljev. Nepridobitne organizacije obstajajo prav zaradi svojega poslanstva, zato je pomembno, da vsak zaposleni pozna poslanstvo in se mu prilagodi (Drucker 2001, 5-6).

Poslanstvo Ustanove »Fundacije Poti miru v Posočju« opredeljeno v Statutu (2001, 4. člen) je precej nejasno. Statut pravi, da je *namen ustanove splošno koristen, saj je ustanovljena z namenom ohranjanja zgodovinske in kulturne dediščine iz obdobja prve svetovne vojne na območju soške fronte v Posočju in predstavitve obnovljenih objektov v študijske, turistične in izobraževalne namene*.

Izjava o poslanstvu mora odgovoriti na pet vprašanj (Trunk Širca in Tavčar 1998, 116):

- Kdo smo?
- Zaradi katerih družbenih in interesnih potreb obstajamo, katerih naj se lotevamo?
- Kaj počnemo, da spoznavamo, predvidevamo in izpolnjujemo te potrebe in vprašanja?
- Kako naj se odzivamo našim pomembnim udeležencem?
- Kakšne so naša filozofija, vrednote in kultura?

Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju« je nepridobitna organizacija. Namen fundacije je splošno koristen. Področje delovanja obsega proučevanje, ohranitev in predstavitev kulturne in zgodovinske dediščine prve svetovne vojne na območju soške fronte. Cilj ohranjanja pomnikov prve svetovne vojne ni le privabljanje turistov in s tem spodbujanje gospodarskega razvoja krajev na obrobju države, ampak tudi opominjanje

na nesmiselnost vojn in spodbujanje potrebe po sožitju med narodi.

Fundacija si bo prizadevala za vzpostavitev stalnega vira financiranja. S svojim delovanjem bo skušala ohraniti oziroma povečevati sredstva, tako s vključevanjem v programe EU, kot tudi s povečevanjem števila donatorjev in lastno dejavnostjo, da bo uporabnikom predstavljala dolgoročno zanesljiv vir financiranja. Fundacija si bo prizadevala za čim bolj namensko in gospodarno porabo pridobljenih sredstev.

Sredstva, ki se zberejo v fundaciji, se porabijo za financiranje dejavnosti:

- NVO, ki izvajajo obnovo odsekov SF;
- študijskega centra (knjižnice in INDOK centra) ter raziskave povezane s prvo svetovno vojno (zbiranje, hranjenje in obdelava kopij in originalov gradiva iz tujih arhivov);
- predstavitev obnovljenih odsekov (izobraževanje in usposabljanje LTV, promocijski material);
- štipendiranja in s tem zagotavljanja sistematičnega dela na področju raziskovanja;
- organiziranja ekskurzij, srečanj, predavanj in razstav tečajev;
- izdajanje publikacij in založniške dejavnost;
- povezovanja društev in posameznikov, ki se v Posočju ukvarjajo s prvo svetovno vojno;
- povezovanja s sorodnimi organizacijami doma in v tujini, ki se ukvarjajo s proučevanjem, ohranitvijo in predstavitvijo zgodovinsko dediščino prve svetovne vojne.

Fundacija sledi naslednjim vrednotam in udeležencem zagotavlja:

- namensko in pregledno poraba sredstev;
- graditev dobrega imena sebi, sponzorjem in donatorjem;
- strokovno obnova na podlagi smernic ZVKD s poudarkom na varstvu okolja;
- vzajemnost in sodelovanje med ustanovo ter društvi in posamezniki, ki se ukvarjajo s prvo svetovno vojno.

4.8.2 Trženje fundacije

Pri trženju v nepridobitnih organizacijah gre za način upravljanja organizacij, ki so nastale zaradi potrebe družbe po urejenem reševanju določenih družbenih problemov. Nepridobitne organizacije imajo možnost dvojnega marketinškega delovanja. Najprej gre za marketinško upravljanje samih organizacij, nato pa za izvedbo posameznih programov marketinga na področjih, ki jih pokrivajo (Jančič 1996, 69).

Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju« pri iskanju stabilnih virov financiranja uporablja tudi strategije samofinanciranja z različnimi poslovnimi in komercialnimi pristopi, kot so prodaja storitev in publikacij. Zato bom v nadaljevanju uporabila dva pristopa trženja fundacije. Prvi pristop 6-P določa razvijanje programov storitev ter razvijanje virov sredstev fundacije kot NVO/NPO. Drugi pristop 7-P obsega niz trženjskih elementov, ki jih fundacija uporablja pri trženju pridobitne dejavnosti na trgu.

Trženje fundacije kot nepridobitne organizacije

Trženje nepridobitne organizacije obsega razvijanje programov storitev ter razvijanje virov sredstev, sestavine t.i. »6-P« (Trunk Širca, Tavčar 1998, 53).

Tabela 4.9 Razvijanje programov storitev ter razvijanje virov sredstev

<i>6-P</i>	<i>Splošno za NPO/NVO</i>	<i>Splošno za fundacijo</i>
Porabniki	<i>Udeleženci, ki dajejo nepridobitni organizaciji legitimnost in sredstva (osebni, organizacije, posamezniki, prostovoljci, donatorji, sponzorji).</i> <i>Udeleženci, ki pretvarjajo sredstva v programe in storitve NPO/NVO</i> <i>Udeleženci, ki uporabljajo izide delovanja NPO/NVO.</i>	Projektni svet fundacije, uprava. Plačani sodelavci fundacije, zunanji sodelavci, javni delavci ter društva (plačani in prostovoljni sodelavci). Obiskovalci, strokovna javnost, izobraževalne institucije.
Programi	Vsi nizi dejavnosti in dogodkov, ki jih izvaja NPO/NVO.	Za doseg osnovnega poslanstva se opravljajo vse storitve, ki so potrebne za pridobitev in strokovno porabo finančnih sredstev.
Prostor	Mesta programov v prostoru in času.	Programi se izvajajo na sedežu fundacije, na lokacijah muzejev na prostem, v arhivih.
Pogoji	Stroški izvajanja in razporejanja programov NPO/NVO.	Stroški izvajanja obnove in vzpostavljanje muzejev na prostem, plača zaposlenih, vzpostavljanje ŠC.
Pospeševanje	Vse dejavnosti za povečanje obveščenosti in podpore posameznemu programu.	Promoviranje fundacije preko uspešno izvedenih projektov.
Partnerji	Vsi udeleženci, s katerimi vežejo NVO/NPO ciljni menjalni procesi.	Sorodne organizacije.

Vir: prirejeno po Trunk Širca, Tavčar 1998, 53.

Trženje Poti miru

Turistični produkti tematskih poti so v zadnjem času pridobili na pomenu in sodijo med priljubljene ureditve za obiskovalce. Običajno so poti opremljene s pojasnjevalnimi tablami in tiskanim vodnikom ali vsaj zgibanko. Najpogostejši način interpretacije narave in kulturne dediščine v Sloveniji so učne poti (Ogorelec 2003, 1). Po enakem vzoru se urejajo tudi Poti miru.

Možni načini trženja tematskih poti se od območja do območja razlikujejo. Glede na objektivne in subjektivne okoliščine so možnosti od pobiranja vstopnin, zagotavljanja transporta, prodaje in izposoje različnih publikacij, opreme, pripomočkov, do individualnega in skupinskega vodenja (Kristanic 2003, 1).

Trženje je neprekinjen proces, ki ga razdelimo v (Kotler 1996, 20):

- analiza okolja (makrookolje in mikrookolje),
- analiza in izbor ciljnih trgov,
- oblikovanje trženjskega spleta,
- vodenje trženjskih dejavnosti .

Za potrebe DD je v nadaljevanju izpostavljeno predvsem oblikovanje razširjenega trženjskega spleta. »Trženjski splet je niz trženjskih elementov, ki jih organizacija uporablja, da sledi svojim trženjskim ciljem na ciljnem trgu« (Kotler 1996, 98).

Poti miru so primer turistične storitve, zato je zanjo potrebno oblikovati razširjen trženjski splet in opredeliti posebne značilnosti storitve. Omejila sem se predvsem na izvajanje storitev vodniške službe po Poteh miru.

Tabela 4.10 Trženje produkta »Poti miru«

<i>7-P</i>	<i>Opis</i>
<i>Produkt</i>	Storitev turističnega vodenje po Poteh miru.
<i>Prodajna cena</i>	Na oblikovanje prodajne cene vplivajo stroški, povpraševanje, konkurenca in njihove prodajne cene ter druge ugodnosti in akcije Osnovna cena je odvisna od težavnosti najtežjega dela ture in velikosti vodene skupine.
<i>Tržno komuniciranje</i>	Seznanjanje okoliških prebivalcev in turističnih ponudnikov s ponudbo. Predstavitve v nacionalnih in regionalnih medijih. Predstavitve v okoliških turističnih informacijskih točkah. Večjezična predstavitve na spletu. Izdaja večjezičnih publikacij (vodnik, zloženka) z dodatnimi pojasnili za zahtevnejše obiskovalce.
<i>Prodajne poti</i>	Posredne (turistično informacijske točke, agencije in ostali turistični ponudniki). Neposredne (internet, telefon, pošta).
<i>Ljudje</i>	Organizatorji in vodniki so zaradi neposrednega stika z obiskovalci ključnega pomena za izvedbo storitve. Razlage morajo biti podane strokovno. Pomemben je tudi odnos do obiskovalca, ki naj odraža skrb za varnost in udobje.
<i>Izvajanje storitev</i>	Postopki izvajanja vodenih izletov so standardizirani, po v naprej določenem programu s poudarkom na prilagajanju posameznemu obiskovalcu. Možen je najem vodnika ali organiziran voden izlet.
<i>Fizični dokazi</i>	Brošure, prospekti in preostali promocijski material. Izgled, signalizacija in urejenost Poti miru. Urejenost in strokovnost vodnikov.

Vir: prirejeno po Devetak 1999, 5-8.

4.9 Urejenost fundacije

Ključna sestavina vsake organizacije za doseganje ciljev, je tudi njena urejenost, ki skupaj z dejavnostjo in sredstvi pripomorejo k ustrezni strategiji za doseganje ciljev organizacije. Urejenost za doseganje ciljev ima tri temeljne sestavine (Tavčar 1998, 26):

- *zgradnja* (struktura) organizacije, ki opredeljuje pristojnosti in odgovornosti posameznikov, skupin, ravni in delov organizacije ter notranjo členjenost;
- *procesi* (delovanje) so dinamični vidik urejenosti in obsegajo zlasti vlogo managementa pri vodenju sodelavcev;
- *sistemi* so instrumenti, s katerimi management obvladuje delovanje organizacije.

Struktura je statični vidik urejenosti in obsega (Tavčar 1998, 123):

- delitev dela v organizaciji;
- členjenost organizacije;
- povezovanje organizacije;
- izbiranje strukture organizacija;
- razvoj strukture organizacije.

4.9.1 Vlada RS

Funkcija Vlade RS v programskem obdobju je:

- potrjevanje programa,
- zagotavljanje proračunskih sredstev ter
- imenovanje projektne sveta.

4.9.2 Projektni svet fundacije

Projektni svet sprejema usmeritve delovanja fundacije, da bi ta kar najbolje dosegla namen. Projektni svet fundacije je odgovoren za strateško vodenje projekta in kakovost njegovih rezultatov. V njegovi pristojnosti so vse odločitve glede obsega dela, časovnih terminov, potrebnih virov, potrjevanja poročil in rezultatov ter morebitnih odstopanj od projektne definicije.

Trenutni koordinator aktivnosti izvedbe projekta »Poti miru« je Ministrstvo za kulturo, ki pri tem sodeluje še z osmimi drugimi ministrstvi:

- Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve;
- Ministrstvom za obrambo;
- Ministrstvom za šolstvo in šport;
- Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo;
- Ministrstvom za gospodarstvo;
- Ministrstvom za okolje in prostor;
- Ministrstvom za zunanje zadeve;
- Služba vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

4.9.3 Uprava fundacije

V Zakonu o ustanovah je predpisan le en obvezen organ. To je uprava fundacije. Njena naloga je upravljanje fundacije oz. skrb za izvajanje namena fundacije ter zastopanje fundacije. V Statutu (2001, 10. člen) so opredeljene naslednje pristojnosti uprave:

- sprejema statut fundacije in druge splošne akte;
- sprejema letni program dela;
- spremlja izvrševanje programov dela;
- sprejema finančni načrt in zaključno poročilo;
- odloča o oblikah dela na posameznih projektih;
- imenuje in razrešuje predsednika uprave;
- spremlja in planira porabo sredstev;
- daje mnenja in predloge predsedniku uprave;
- sodeluje pri zagotavljanju dodatnih finančnih in drugih virov;
- obravnava poročila, ki so namenjena programskemu svetu fundacije.

4.9.4 Sodelavci fundacije

Sodelavci oziroma delovna skupina fundacije je nosilec izvajanja dejavnosti. Fundacija zaposluje od dva do tri sodelavce. Ker je izvajanje dejavnosti organizirano projektno, so tudi sodelavci zaposleni za obdobje trajanja posameznega projekta. Organizacija fundacije temelji na:

- tiskem delu,
- osebni odgovornosti,
- jasno definirani vlogi posameznih udeležencev.

4.9.5 Operativni organi fundacije

Obstoječo organizacijsko strukturo sestavljata dva organa zunanjih sodelavcev. Odbor zgodovinarjev sestavljajo predvsem študentje zgodovine v Posočju. Njihova naloga je pomoč pri izvedbi posameznih projektov (npr. priprava besedil za informacijske table, promocijski material ipd.).

Vodje delovišč pa sestavlja 6 predstavnikov posameznih društev. Njihova naloga je predvsem organiziranje in izvajanje del na posameznem odseku soške fronte. Sama izvedba del poteka po naslednjem zaporedju. ZVKD iz Nove Gorice izda smernice o obnovi nepremične dediščine. Na začetku leta izvajalci obnove (društva), na podlagi teh smernic, skupaj s fundacijo pripravijo plan del za posamezen muzej na prostem za tekoče leto. Na podlagi tega fundacija sklene pogodbo s posameznim društvom. Dela potekajo pod nadzorom pristojnih strokovnjakov omenjenih ustanov. Izvajalci (društva) ob koncu leta pošljejo na fundacijo vsebinska in finančna poročila o porabi sredstev.

Tabela 4.11 Obstoječa struktura Ustanove »Fundacije Poti miru v Posočju«

<i>Organi</i>	<i>Predstavniki</i>
<i>Programski svet</i>	9 predstavnikov posameznega ministrstva
<i>Uprava</i>	7 članov uprave
<i>Strokovne službe</i>	Projektni vodja Strokovni sodelavci
<i>Zunanji sodelavci</i>	Odbor zgodovinarjev (študentje zgodovine v Posočju) Vodje del (na muzejih na prostem oz. spominskih parkih)

Vir: Zabreščak 2005.

Organiziranost del v fundaciji je podrejena projektne financiranju. Projektne financiranje nepridobitnih organizacij poteka po modelu, ki predvideva, da se bo aktivnost pri uresničevanju projekta začela šele s podpisom pogodbe in bo trajala samo do dneva, ko poteče njegov rok (Jelovac 2001, 8).

Če želi fundacija izboljšati učinkovitosti in uspešnost njenega delovanja, mora privabiti k sodelovanju širši krog ljudi.

Izvršni odbor (IO) bo razširjen organ Vodij delovišč. Sestavljali ga bodo člani društva in ostali ljubitelji prve svetovne vojne. Naloga IO bo obravnava pobud, predlogov in izvajanje operativnih nalog.

Znanstveni svet (ZS) bodo sestavljali strokovnjaki različnih znanstvenih ved predvsem zgodovinarji, konzervatorji (ZVKD), arhivisti, ipd. Glavne naloge ZS bodo vodenje in usmerjanje znanstveno raziskovalne dejavnosti. ZS bo dajal smernice Odboru zgodovinarjev in zagotavljal strokovnost njihovega dela.

Lokalni turistični vodniki bodo povezani v *Vodniško komisijo (VK)*. Naloge te komisije bodo izvajanje vodniške dejavnosti in sodelovanje pri pripravi strategije trženja zgodovinskega turizma.

Na Sliki 4.3 je prikazan predlagan organigram fundacije s tremi novimi organi.

Slika 4.3 Predlagan organigram fundacije

Vir: Zabreščak 2005.

4.10 Sredstva fundacije

Nepridobitna organizacija potrebuje za delovanje sredstva, ki jim dodaja vrednost, kakršna ustreza interesom vplivnih udeležencev v zunanjem in notranjem okolju. Sredstva so lahko (Trunk Širca, Tavčar 1998, 106):

- finančna,
- materialna in
- nematerialna.

4.10.1 Nematerialna sredstva

Za NVO/NPO so človeški viri pomembni, saj je njihova dejavnost večinoma storitvena. Praviloma zaposlujejo malo ljudi. Vendar pa od sodelavcev pričakujejo, da opravljajo raznovrstne naloge. Govorimo o večopravilni sposobnosti. Poleg tega majhne organizacije le v omejenem obsegu lahko zagotavljajo sodelavcem notranjo kariero, kar zmanjšuje pomen tega motivacijskega dejavnika (Svetlik 2001, 48).

Poleg plačanih sodelavcev pa so v nepridobitnih organizacijah tudi neplačani oziroma prostovoljni sodelavci. Kotler in Andreasen pravita, da obstajata dve skupini prostovoljskih sodelavcev. Prva skupina so tisti, ki pomagajo pri izvajanju same dejavnosti NPO/NVO, drugo skupino pa sestavlja upravni odbor. Imajo drugačen statusni in družbeni položaj od prve skupine. Njihova naloga je upravljanje, nadziranje in odločanje (1996, 274).

4.10.2 Finančna sredstva

Odnos do financiranja se v NVO/NPO dejavnosti giblje od pojmovanja le-tega kot nujnega zla, do naprednejšega pojmovanja, kjer se financiranju priznava mesto strateškega dejavnika uspešnosti in rasti organizacije (Mihelič, Trunk Širca in Biloslavo 2000, 5).

Obstajajo trije možni finančni viri za NVO (Trunk Širca in Tavčar 1998, 106):

- *zasebni sektor* vključno z dotacijami in donacijami zasebnih korporacij in fundacij;
- *splošna javnost* vključno s človekoljubnimi donacijami zasebnikov v dveh oblikah, s podporo iz neposrednih prošenj ali dopisov, z javnimi objavami, ali posredno iz državnih loterij ipd.;
- *vladni sektor* vključuje podpore, pogodbe in plačila države ali vlade.

Temeljni smoter finančnega managementa je trajna plačilna sposobnost nepridobitne organizacije, saj so viri iz katerih se NVO/NPO oskrbuje, mnogokrat negotovi. Izbiranje in razpoložljivost oblik za trajnejše financiranje je v veliki meri odvisno tudi od oblike nepridobitne organizacije (Trunk Širca in Tavčar 1998, 106).

4.10.3 Javni viri

Javni razpisi

Eden od načinov, kako država razdeli sredstva namenjena nevladnim organizacijam, so javni razpisi. S strani slovenske vlade tudi posamezna ministrstva spodbujajo dejavnosti nevladnih organizacij v okviru svojih pristojnosti, predvsem v obliki sofinanciranja njihovih aktivnosti. Razpisi za sofinanciranje se objavljajo v Uradnem listu RS ter na domačih straneh ministrstev in uradov (Skrtnar 2002, 1).

Večletne pogodbe o financiranju

Večletne pogodbe zagotavljajo NVO-jem zaradi stabilnosti financiranja nemoteno in tako tudi bolj strokovno in profesionalno opravljanje svojih dejavnosti, saj jim ni potrebno vitalni del energije izgubljati za pridobivanje finančnih sredstev za svoj obstoj, kar naj bi bilo seveda tudi interes države (Skrtnar 2002, 4).

Vlada Republike Slovenije se je zavezala, da bo za obdobje desetih (10) let zagotovila okvirno 900.000.000,00 SIT za izvedbo projekta »Posočje – Poti miru«. Za vodenje projekta je Vlada zadolžila projektni svet, v katerem so predstavniki devetih ministrstev.

Fundacija večji del celotnih sredstev, s katerimi razpolaga, pridobiva iz proračuna. Od projektne skupine devetih ministrstev sta v letih od 2001 do 2005 le dve ministrstvi zagotavljali sredstva. Ti dve ministrstvi sta vsakoletno sklepanje pogodbe zavlačevali, kar je oviralo nemoteno izvajanje dejavnosti.

Zaradi neizpolnjevanja sklepov vlade je bil pripravljen nov temeljni dokument Projekt »Posočje - Poti miru za novo finančno perspektivo od 2007 do 2013«. Pobudo za pripravo dokumenta je dala Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko. Ponovno sprejet Sklep Vlade bi zavezal za sofinanciranje še ostala ministrstva v projektne svet. Vprašanje pa je, ali bodo vplivni posamezniki dovolj spretni pri lobiranju.

4.10.4 Podjetniški viri - donacije in sponzorstvo

Gospodarske družbe/podjetja predstavljajo enega od morebitnih virov financiranja.

Donatorstvo je dobrodelna dejavnost, pri kateri donator ne pričakuje neposredne protiusluge. Donator pomaga iz moralnih in ne poslovnih vzgibov (Ovsenik in Ambrož 1999, 148).

Sponzorstvo je dvosmerna poslovna dejavnost. Sponzorju predstavlja obliko reklame ali druge posredne komercializacije, sponzorirancu pa pomaga pri izpeljavi njegove poslovne zamisli. Pri sponzorstvu ima nepridobitna organizacija vlogo aktivnega poslovnega partnerja (Mihelič, Trunk Širca in Biloslavo 2000, 5).

Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju« ima že od začetka delovanja stalne sponzorje oz. donatorje. Delež teh sredstev znaša okoli 4% letno.

4.10.5 Lastna dejavnost

Ena izmed možnih oblik financiranja nepridobitnih organizacij je opravljanje pridobitnih dejavnosti. Te dejavnosti lahko izboljšujejo oskrbljenost s sredstvi, vendar so mnogokrat tuje osnovnemu poslanstvu nepridobitne organizacije in mu lahko škodujejo, negativno pa vplivajo tudi na naklonjenost pomembnih zunanjih financerjev (Davis 1998, 89-90).

Samofinanciranje fundacije vključuje predvsem prodajo publikacij (Zgodovinski zemljevid) in storitve vodniške službe pri trženju produkta »Poti miru«.

4.10.6 Vključevanje v regionalno politiko EU

Poseben izziv za NVO predstavlja zlasti njihovo vključevanje v oblikovanje in izvajanje regionalne strukturne politike EU. Temeljni namen je spodbujanje gospodarske in socialne kohezije celotne EU ter zlasti zmanjševanje razlik v razvoju med regijami kot instrumentom solidarnosti. Uresničitev ciljev strukturne politike se izvaja v različnih oblikah. Glavni vir financiranja za doseg te ciljev predstavljajo strukturni skladi. Več v naslednjem, 5. poglavju.

5 FINANCIRANJE POVEZOVANJ MED NPO/NVO

Povezovanje in sodelovanje med NVO ne sme biti statično, marveč mora slediti spreminjajočim spremembam v okolju ter potrebam in razvoju nevladnih organizacij samih. To pomeni, da mora biti model povezovanja prožen, prilagodljiv in sposoben reagirati na nepredvidene situacije. Povezave morajo temeljiti na mrežni povezavi zainteresiranih organizacijami in ne piramidnih povezavah. Pri tem pa je potrebno upoštevati naslednje elemente (Mrak 2002b, 14-15):

- popolna enakopravnost NVO,
- vključevanje NVO glede na njihov interes,
- odprt model (NVO vstopajo in izstopajo v organizacijo-model po lastni presoji),
- fleksibilnost delovanja modela,
- samoorganiziranje NVO.

NVO se morajo povezovati v panožne in programske mreže (Vrečko 2003, 51).

Panožno povezovanje vzpodbuja aktivnejši razvoj strok znotraj nevladnega sektorja, učinkovitejše reševanje problemov zaradi količine mnenj, idej in izkušenj ter večjo možnost vpliva na zunanje dejavnike, ki vplivajo na delovanje NVO (Vrečko 2003, 51).

Programsko povezovanje povezuje različne NVO na področjih, ki zadevajo NVO kot strukturo in vzpodbuja razvijanje primerne okolja za nastanek novih. Programsko povezovanje lahko poteka na dveh nivojih (Vrečko 2003, 52):

- medpanožno povezovanje,
- povezovanje za dosego skupnih sistemskih ciljev.

Povezave zaradi skupnega zastopanja avtonomnih interesov nevladnega sektorja lahko izvirajo iz (Vrečko 2003, 52):

- konkretnih problemov, ki NVO motivirajo;
- skupnega nastopanja za ponudbo storitev;
- povezave zaradi sodelovanja, ki se navezujejo izključno na stroko posamezne organizacije, namenjene razvijanju programov, tesnejšemu sodelovanju NVO z istega področja in skupnemu nastopu nasproti sogovornikom drugih državnih in strokovnih teles;
- ustvarjanje krovnih organizacij;
- povezave pri izvajanju posameznih projektov ali drugih enkratnih sodelovanj.

5.1 Financiranje povezovanj NPO/ NVO v EU

Slovenske NVO/NPO, ki želijo v prihodnosti delovati v EU ter kandidirati za pridobivanje sredstev v okviru programov EU ali za pridobivanje sredstev za projekte, ki jih sofinancirata Slovenija in Evropska unija, imajo na voljo kar nekaj finančnih virov. Eno izmed poglobitvenih načel, ki se tu pojavlja, je načelo partnerstva.

Po načelu partnerstva pa se povezujejo tudi nevladne in nepridobitne organizacije (društva, združenja, lokalne skupnosti), ki delujejo na področju preučevanja, ohranjanja in predstavitve zgodovinske in kulturne dediščine. Postale so pomemben in enakopraven soudeleženec pri njenem varstvu in ohranjanju. Razvil se je tako imenovan koncept celostnega ohranjanja kulturne dediščine, ki je prerasel pojmovanje, da je varstvena dejavnost samo delovno področje kulturnega ministrstva in služb za varstvo kulturne dediščine. Članom teh organizacij in drugim udeležencem dediščina prve svetovne vojne predstavlja vrednoto, simbol pripadnosti ali vir dohodka.

5.1.1 Program Phare

Program *Phare* za čezmejno sodelovanje je v okviru tako imenovanega Sklada za male projekte razvil finančno orodje, ki spodbuja aktivnosti nevladnih in nepridobitnih organizacij na lokalni ravni. Gre za zagotavljanje tako imenovanega načela »povezovanje med ljudmi« (people to people approach) ter načela delovanja »od spodaj navzgor« (bottom up approach), pri čemer se sofinancirajo projekti vrednosti med 5.000 in 50.000 € (Benko 1999, 39-40).

Fundacija spada med tiste nevladne in nepridobitne organizacije, ki imajo v Sloveniji izkušnje z »evropskim« načinom dela. V tabeli 5.1 je podan seznam prijav fundacije na razpis Phare.

Tabela 5.1 Pregled prijav fundacije na razpis Phare

<i>Phare CBC</i>	<i>Ime projekta</i>	<i>Povzetek projekta</i>
9911.02.02	Poti miru v Posočju	V okviru projekta je bil obnovljen in opremljen študijski center, vzpostavljeni muzeji na prostem, usposobljeni vodniki za vodenje po Poteh miru ter izdan promocijski material.
0108.02.02	Poti miru v Posočju (nadaljevanje)	Projekt ni bil odobren.
2002/000-312	Poti miru v Posočju (nadaljevanje)	Projekt ni bil odobren.
2003/004-940	Digitalni popis padlih na soški fronti (več o projektu v Prilogi 1)	Osnovni namen projekta je vzpostaviti elektronsko evidenco padlih vojakov na soški fronti, dostopno na spletnih straneh (zaključek projekta julij 2006).

Vir: prirejeno po Phare 2001, 1-2; Phare 2003, 1-2; Phare 2004, 1-2; Phare 2005, 1-2.

Program Phare CBC se je s članstvom Slovenije v EU preoblikoval v Interreg A. Poleg tega je Slovenija upravičena do sredstev za Interreg III B in III C, kjer je do vstopa v EU sodelovala kot partner.

Cilj pobude Interreg III je krepitev kohezije v EU s pomočjo čezmejnega sodelovanja, saj meja ne sme biti ovira skladnemu razvoju celotne EU. Pobuda sofinancira čezmejne projekte in jo sestavljajo (Kavaš 2001, 74):

- Interreg III A: spodbujanje celovitega regionalnega razvoja med sosednjimi obmejnimi regijami.
- Interreg III B: spodbujanje prostorske integracije EU.
- Interreg III C: izboljševanje regionalno razvojnih in kohezijskih politik in tehnik s pomočjo transnacionalnega in čezmejnega sodelovanja.

Financiranje povezovanj med NPO/NVO

Pogoji za financiranje aktivnosti v okviru pobude INTERREG III so naslednji (Kavaš 2001, 75):

- Skupna čezmejna/transnacionalna strategija in razvojni program.
- Načelo širšega čezmejnega partnerstva in poudarek na pristopu »od spodaj navzgor«.
- Skladnost s politiko strukturnih skladov.
- Skladnost z ostalimi iniciativami.
- Koordinacija med INTERREG III in inštrumenti pomoči EU tujim državam, predvsem z inštrumenti namenjenimi širitvi EU (Phare, ISPA, TACIS, MEDA, EDF in ostali).

Fundacija je v okviru pobude Interreg IIIA Slovenija – Italija pripravila projektni predlog »Poti miru od Rombona do morja«. Namen projekta je povezati čim več nepridobitnih organizacij na čezmejnem področju ter oblikovati skupni produkt Poti miru.

V okviru projekta so bili navezani stiki s številnimi slovenskimi (Občina Miren Kostanjevica, Krajevna skupnost Temnica, Društvo Soška fronta, Mestna občina Nova Gorica, Občina Kanal ob Soči, Jamarski klub Temnica) in italijanskimi partnerji (Gorska skupnost Ter, Nadiža, Brda, Pro Loco Nediške doline, Goriško pokrajino). Projekt ni bil odobren. Več o projektu v Prilogi 2.

V tabeli 5.2 so prikazane organizacije v Avstriji in Italiji, ki se ukvarjajo z obnovo in predstavitvijo dediščine prve svetovne vojne.

Tabela 5.2 Organizacije v Avstriji in Italiji, ki se ukvarjajo z obnovo in predstavitvijo dediščine prve svetovne vojne

<i>NVO/NPO</i>	<i>Glavne dejavnosti NVO/NPO</i>	<i>Sredstva</i>
<i>Društvo Prijatelj Dolomitov (Avstrija)</i>	Več kot 30 let obnavljajo gorske poti v Dolomitih vzdolž avstrijsko - italijanske fronte iz prve svetovne vojne. Vzpostavili so Muzej 1915-1918 in »muzeje na prostem«. Pridobivanje dokumentacije, arhivskega gradiva ter intenzivne študije le-tega.	Prostovoljsko delo. Članarine članov društva. Donacije in subvencije.
<i>Odbor Cengia Martini Lagazoi (združenje društev – Italija)</i>	Obnova in predstavitev zgodovinske in kulturne dediščine prve svetovne vojne v obliki »muzejev na prostem«. V ta namen je oblikovan informacijski katalog območja ostalin, vodnik, prospekt, zgodovinski zemljevid, posnet dokumentarni film, organizirane številne mednarodne prireditve, uprizorjene ponazoritve zgod. dogodkov, v izobraževalne namene izdelana zgoščenka in video-dokumentarni filmi, panoji, spletna stran, organizirane mednarodne aktivnosti, zgod. raziskave v arhivih ipd (več na www.grandeguerra.dolomiti.org).	Sofinanciranje v okviru programa Evropske unije Interreg IIA Italija – Avstrija.
<i>Pro loco »Nadiške doline« (društvo - Italija)</i>	Kulturno ovrednotenje materialne in nematerialne dediščine prve svetovne vojne. Povezovanje s slovenskimi sorodnimi organizacijami. Trženje zgodovinskega turizma prve svetovne vojne na slovenskem, avstrijskem in nemškem trgu (območje 7 beneških občin FJK).	Sofinanciranje dežele Furlanije Julijske krajine.
<i>Gorska skupnost Ter, Nadiža in Brda (lokalna ustanova FJK - Italija)</i>	Realizacija del iz operativnega programa Interreg II so se nanašala na obnovo študijskega centra v občini Srednje v Gornjem Tarbiju, katerega funkcija je multimedijska predstavitev raziskovanj o prvi svetovni vojni ter vzpostavitev muzeja na prostem na Kolovratu.	Sofinanciranje v okviru programa Evropske unije Interreg IIA Italija Slovenija.
<i>Goriška pokrajina (Italija - javna ustanova)</i>	Projekt »Park spomina« teži k ohranjanju zgodovinske dediščine prve svetovne vojne. Opredeliti in ustvariti območje za revitalizacijo dediščine prve svetovne vojne. Projekt je v izvajanju.	Sofinanciranje v okviru programa Interreg IIIA.

Vir: Gašperlin 2002, 25-27; Illing 2002, 17-21; Interreg IIIA 2004, 8-10.

5.1.2 Program Leonardo da Vinci II (2002 – 2006)

Fundacija ima v okviru programa Leonardo da Vinci največ izkušenj s *Projekti mobilnosti*.

Projekti mobilnosti pomenijo dejansko pošiljanje posameznikov na praktično usposabljanje v tujino, z namenom pridobivati nova znanja in izkušnje, izboljšati jezikovne spretnosti, utrditi mednarodno sodelovanje in razširiti evropsko dimenzijo v poklicnem usposabljanju. Program sofinancira potne stroške, bivanje, zavarovanje in morebitno jezikovno, kulturno in pedagoško pripravo (Oblak 2003, 16).

V mednarodni projekt mobilnosti je vključen študent podiplomskega magistrskega študija zgodovine, specializant s področja prve svetovne vojne. Kandidat bo v času namestitve pridobil izkušnje z delom v vojnem arhivu na Dunaju v Avstriji.

Projekti v programu morajo vključevati partnerje iz več držav. V projektu, kot partnerji iz države pošiljateljice, sodelujejo Filozofska fakulteta v Ljubljani, ZRC SAZU Institut Milka Kosa in Kobariški muzej. Iz države prejemnice, kot partner, sodeluje Avstrijski inštitut vzhodne in jugovzhodne Evrope (Österreichisches Ost-und Südosteuropa-Institut).

5.1.3 Program Kultura 2000

Program Kultura 2000 je petletni kulturni program EU namenjen sofinanciranju mednarodnih kulturno-umetniških projektov (uprizoritvene in vizualne umetnosti, literatura, kulturna dediščina) z evropsko dimenzijo. V okviru programa je vsako leto objavljen razpis, ki določa merila za prijavo projektov in izpostavi poglavitno področje kulturnega delovanja, ki se mu nameni posebna pozornost (Oblak 2003, 20).

Na razpis Kultura 2000 je fundacija prijavila projekt Kulturno karavano po Poti miru. Osnovni namen projekta je bil povezati področje treh dežel s kulturnimi dogodki. Pri pripravi projektne predloga so sodelovali:

- slovenski partnerji – Kulturno društvo Čedermac (Kobarid), Kobariški muzej, AGRFT (Ljubljana) in Slovensko narodno gledališče;
- avstrijska partnerja – Arbos (Gesellschaft für Musik und Theater Saalzburg) in Universität »Mozareum« (Salzburg);
- italijanski partnerji – Teatro Club iz Vidma (Udine), Teatro incerto (Sedegliano) in Accademia d'arte drammatica (Udine);
- češki partner – Mestské divadlo (Brno).

5.2 Financiranje povezovanj NVO/NPO v Sloveniji

Statusna zakonodaja omogoča različne oblike povezovanja in združitvev NVO. Pravni red nima določb o povezovanju ustanov (Strojan, Šporar in Bien 2000, 58).

Edina oblika povezovanja, ki je v Sloveniji že dalj časa prisotna, so zveze društev kot krovne organizacije številnih manjših društev. Uspešen primer združevanja je Svet društvenih organizacij. Naloga SDOS je usklajevanje interesov vseh sodelujočih organizacij in zastopstvo v odnosu do države ter drugih pravnih in fizičnih oseb (Vrečko idr. 2003, 15).

Poleg mreže SDOS sta bili vzpostavljeni tudi Združenje slovenskih ustanov in Mreža zasebnih zavodov. Vse tri mreže so povezane med seboj v Koordinacijo mrež NVO. Namen Koordinacije mrež NVO je razvoj in krepitev NVO ter spodbujanje njihovega povezovanja (Vrečko idr. 2003, 15).

5.2.1 Financiranje povezovanj NVO/NPO na regionalni ravni

Projekt »Poti miru od Rombona do Krasa« povezuje nevladne in nepridobitne organizacije na regionalnem nivoju v okviru izvajanja Regionalnega razvojnega programa Goriške statistične regije.

Povezovanje na regionalni ravni poteka preko projektov EU. Fundacija, kot partner, nastopa pri projektu sofinanciranja s strani sklada za male projekte Pro Hereditate, ki ga izvaja Društvo Soška fronta in pri projektu pobude Interreg IIIA »Sabotin Park miru«, ki ga izvaja Mestna občina Nova Gorica. Kot izvajalec je fundacija sodelovala pri projektu Poti miru na Krasu. Omenjeni projekti so podrobneje pojasnjeni v tabeli 5.3.

Tabela 5.3 Organizacije v Sloveniji, ki se ukvarjajo z obnovo in predstavitvijo dediščine prve svetovne vojne

<i>NVO/NPO</i>	<i>Glavne dejavnosti NVO/NPO</i>	<i>Sredstva</i>
<i>Društvo Soška fronta (Goriška, Kras)</i>	Projekt <i>Pot miru</i> – obnova frontnih položajev na Škabrijelu, Sveti gori in Vodicach. <i>Pro Hereditate</i> - spletni popis spominskih vojnih obeležji soške fronte. Projekt je bil zaključen oktobra 2005.	Prostovoljno delo, članarine. Sofinanciranje SPF Phare CBC Slo/Ita 2002.
<i>Območje občine Miren Kostanjevica</i>	Projekt <i>Pot miru na Krasu</i> - izdelana študija o poteku poti, označene in urejene poti (14 km), predstavitev javnosti, promocijski material (zloženka, razglednice, spletna stran), pripravljeno gradivo za izobraževanje turističnih vodnikov, celostna podoba. Projekt je bil zaključen v letu 2004.	Sofinanciranje SPF Phare CBC Slo/Ita 2001 Lokalno sofinanciranje
<i>Mestna občina Nova Gorica (območje občine Nova Gorica)</i>	Projekt <i>Sabotin Park spomina</i> – analiza možnosti razvoja Sabotina, ureditev Parka spomina na Sabotinu, oblikovanje turističnih produktov (Sabotin Park spomina in Fronta in meje), organizacija prireditev, promocijski material. Projekt v izvajanju, zaključek projekta 2007.	Interreg III A (Slo/Ita) Lokalno sofinanciranje.

Vir: Interreg IIIA 2004, 2-8.

5.2.2 Povezovanje NVO/NPO na lokalni ravni

V zadnjih dveh desetletjih so se pojavile številne bolj ali manj uspešne krajevne pobude urejanja spominskih območij ali muzejev na prostem, z njimi pa enako število pristopov k obnovi. Fundacija je prevzela nadzor nad obnovo dediščine z njeno ustanovitvijo. Fundacija kot krovna organizacija združuje ter zagotavlja sredstva za izvajanje obnove in vzdrževanje odsekov SF Društvu 1313, Športnemu društvu Čezsoča, Turističnem društvu Drežnica, Turističnemu društvu Kobarid, Društvu Peski in Društvu Mengore.

6 SKLEP

Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju« je splošno koristna ustanova. Deluje pod vplivi spremenljivih in nepredvidljivih interesov različnih udeležencev, zato je ni mogoče poslovoditi na pamet. V DD sem v precejšnji meri dosegla v uvodu zastavljene cilje. Pri opredeljevanju pojma NVO se tako v literaturi kot v praksi uporabljajo različna imena, s katerimi se te organizacije poimenujejo. Pri ugotavljanju, katera organizacija je nevladna, se največkrat kot kriterij uporablja statusna oblika, v kateri je organizacija ustanovljena. Ugotovila sem, da EU vodi naklonjeno in aktivno politiko do NVO. Soška fronta je ena redkih tematik slovenske zgodovine, ki je postala tudi del evropske in svetovne zgodovine. Pomembno vlogo pri ohranjanju premične dediščine ima Kobariški muzej, pri ohranjanju nepremične dediščine pa NVO/NPO, v Zgornjem Posočju predvsem Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju«. Naloga je preobsežna, da bi v celoti zajela in temeljito obdelala politiko fundacije, zato skušam z nalogo nakazati glavne smernice za delovanje fundacije kot celote. Zadnji cilj DD sem dosegla s prikazom različnih možnosti mednarodnega sodelovanja, predvsem pri povezovanju in vključevanju fundacije v programe EU.

V uvodu sem postavila dve hipotezi, ki sem ju skušala skozi DD potrditi. *Prva hipoteza je predpostavljala, da imajo NVO/NPO pomembno vlogo pri ohranjanju zgodovinske in kulturne dediščine prve svetovne vojne, tako pri nas kot v tujini.*

Ugotovila sem, da so postale nevladne in nepridobitne organizacije (društva, združenja, lokalne skupnosti) pomemben in enakopraven soudeleženec pri njenem varstvu in ohranjanju. V DD so zajete pomembnejše nevladne in nepridobitne organizacije, ki obnavljajo odseke fronte pri nas in v tujini. Razvil se je tako imenovan koncept celostnega ohranjanja kulturne dediščine, ki je prerasel pojmovanje, da je varstvena dejavnost samo delovno področje kulturnega ministrstva in služb za varstvo kulturne dediščine. Članom teh organizacij in drugim udeležencem dediščina prve svetovne vojne predstavlja vrednoto, simbol pripadnosti ali vir dohodka.

Preko SPIN analize so podane možne strategije, ki za doseg ciljev obsegajo dejavnost, urejenost in sredstva fundacije.

Dejavnost fundacije obsega ohranjanje zgodovinske dediščine in njeno turistično valorizacijo. Turistični produkti tematskih poti so v zadnjem času pridobili na pomenu in sodijo med priljubljene ureditve za obiskovalce. Na tem mestu je potrebno opozoriti, da niso pretirano donosna dejavnost in se ne morejo primerjati z ostalimi zvrstmi turizma, saj se le redki obiskovalci poslužujejo storitev vodniške službe. Tako je iluzorno pričakovati, da se bo fundacija po zaključku 10 - letnega projekta s turistično dejavnostjo samofinancirala. Potrebno bo poiskati, preveriti priložnosti in možnosti v

Sklep

zunanjem okolju za prehod pod okrilje večje znanstveno raziskovalne institucije. Vendar to je že druga tema.

Področje financiranja je nedvomno eno tistih, ki lahko podredi ali pa okrepi NVO. Povezano je z vsemi ostalimi težavami. Fundacija se v precejšnji meri oskrbuje z javnimi viri. Neizpolnjevanje sklepov Vlade, zamujanje s plačili in letno spremenjena in nejasna pravila ministrstev pa ogrožajo njeno nemoteno delovanje in ugled.

Rešitev, ki se ponuja in je bila predlagana v času koordiniranja Službe Vlade za regionalno politiko in lokalno samoupravo, je sistemsko financiranje projekta. V novem programskem obdobju 2007-2013 je potrebno na novo pripravljene temeljni programski dokument fundacije spraviti skozi vladno proceduro. Na tej točki pa se pojavi vprašanje, ali bodo vplivni posamezniki dovolj spretni pri lobiranju, da bodo v projektni skupini vzbudili interes za sofinanciranje projekta. Najbrž bi bilo potrebno razmisliti tudi glede tega ali je ustanova, res najustreznejši institucionalni okvir. Glede na samo izvajanje dejavnosti in pravočasnost financiranja bi bila primernejša statusno pravna oblika javni zavod.

Ena izmed poglavitnih usmeritev politike Ustanove »Fundacija Poti miru v Posočju« je vključevanje v partnerske mreže sorodnih organizacij z namenom pridobivanja finančnih virov, se je glasila druga hipoteza. Tudi to hipotezo lahko potrdim. Fundacija se aktivno vključuje v programe EU in s tem zmanjšuje odvisnost od proračunskih sredstev. Izkušnje s Pharovimi in večjimi Intereg projekti pa kažejo, da je za konkuriranje močnim in stabilnim organizacijam v razvitih evropskih državah, pri pridobivanju sredstev iz strukturnih skladov potrebna določena mera institucionaliziranosti. Ta je povezana z urejenostjo fundacije kot tretje ključne sestavine vsake organizacije za doseganje ciljev. V organizacijsko strukturo je potrebno vpeljati dodatne organe, ki bi zaposlenim pomagali pri izvajanju dejavnosti. To so izvršni odbor, znanstveni svet in vodniška komisija.

V diplomskem delu je podan tudi pregled sodelovanja in povezovanja z nevladnimi in nepridobitnimi organizacijami na čezmejnem, regionalnem in lokalnem nivoju s poudarkom na pridobivanju finančnih virov. Mednarodne razsežnosti Poti miru sem prikazala s seznamom pomembnejših nevladnih in nepridobitnih organizacij, ki se ukvarjajo s podobno dejavnostjo kot fundacija.

Projekt Poti miru od Rombona do Krasa povezuje nevladne in nepridobitne organizacije na regionalnem nivoju v okviru izvajanja Regionalnega razvojnega programa Goriške statistične regije. Povezovanje na regionalni ravni poteka tudi preko projektov EU, kjer fundacija nastopa v vlogi partnerja, izvajalca ali prijavitelja.

Na lokalni ravni fundacija kot krovna organizacija združuje ljubiteljska društva. Zagotavlja sredstva in podaja strokovne smernice pri urejanju Poti miru. Ta društva in posamezniki so že pred leti začeli z »obnavljanjem« posameznih odsekov bojišč. Ker gre za specifično področje in lahko že manjša nepozornost ogrozi njeno kredibilnost, je potrebno oblikovati komunikacijsko strategijo, ki bo namenjena obveščanju partnerjev, pomembnih udeležencev, lokalnega prebivalstva oz. celotne strokovne in laične javnosti glede izvajanja projekta in možnostih pridobivanja povratnih informacij.

LITERATURA

- Benko, Riana. 1999. *Programi pomoči EU razvojni programi EU namenjeni državam članicam. V Na poti v EU*. Ljubljana: Inštitut za prenos znanja in tehnologije: 34-67.
- Davis, Lee. 1998. *Finančna stabilnost NVO. V Zbornik strokovnih prispevkov: Vloga in financiranje NVO: možnosti za izboljšanje političnih, zakonskih, finančnih pogojev delovanja nevladnih, Fiesa 97*. Ljubljana: REC - Regionalni center za okolje za vzhodno in srednjo Evropo: 83-92.
- Devetak, Gabrijel. 1999. *Temelji trženja in trženjska zasnova podjetja*. Koper: Visoka šola za management.
- Drucker, F. Peter. 2001. *Managing the non-profit organization*. Great Britain: Antony Rowe Ltd, Eastbourne.
- Fortunat Černilogar, Damjana. 1996. *Materialne ostaline soške fronte*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta. Oddelek za zgodovino.
- Gašperlin, Boris. 2002. *Izkušnje »Dolomitenfreunde«*. V *Zbornik prispevkov z okrogle mize: Razvojne možnosti Posočja s posebnim poudarkom na zgodovinskem turizmu ter obnovi dediščine soške fronte*. Kobarid: Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju«: 25-27.
- Illing, Stefano. 2002. *Museo della Grande Guerra di mine sul Piccolo Lagazuoi. V Zbornik prispevkov z okrogle mize: Razvojne možnosti Posočja s posebnim poudarkom na zgodovinskem turizmu ter obnovi dediščine soške fronte*. Kobarid: Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju«: 17-21.
- Jančič, Zlatko. 1996. *Celostni marketing*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Jelovac, Dejan. 2001. *Odisejada krmarjev neprofitnega sektorja. V Jadranje po nemirnih vodah managementa nevladnih organizacij*. Ljubljana: Radio študent. Koper: Visoka šola za management. 6-13.
- Kavaš, Damjan. 2001. *Strokovne podlage za pogajalsko izhodišče „Regionalna politika in koordinacija strukturnih instrumentov“: Priročnik za upravljanje s predpristopnima instrumentoma ISPA in PHARE, s strukturnimi skladi in s kohezijskim skladom*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
- Keršič, Irena. 1992. *Dopolnila k deklaraciji o muzejih na prostem*. *Etnolog* 2/2 (LIII): 405-415.
- Kotler, Philip, Andreasen, Alan R. 1996. *Strategic marketing for nonprofit organization*. Upper Saddle River (New Jersey): Prentice Hall.
- Kotler, Philip. 1996. *Marketing management – Trženjsko upravljanje*. Ljubljana: Slovenska knjiga.

- Kristanic, Jana. 2003. *Zavarovana območja in njihov pomen za turizem. Morska učna pot Mesečev zaliv in njegovi zakladi*. Strokovni seminar. Strunjan: Zdravilišče Strunjan. 28.-29. november 2003.
- Maher, Igor. 2004. *Poti miru na Krasu*. Kobarid: Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju«.
- Mihelič, Katja, Trunk Širca, Nada in Biloslavo, Roberto. 2000. *Management nepridobitnih organizacij: gradivo za vaje*. Koper: Visoka šola za management.
- Moškon, Dušan. 1996. *Živi muzeji – izziv in realnost*. Vstopna stran. [Http://www2.arnes.si/aa/mosk96cl/html-12](http://www2.arnes.si/aa/mosk96cl/html-12) (1.5.2005).
- Mrak, Boris. 2002a. *Nepridobitne - nevladne organizacija in koncesije v Sloveniji. V Management in e-izzivi*. Tretji strokovni posvet Visoke šole za management v Kopru, 22. november 2002, Portorož: 191-197.
- Mrak, Boris. 2002b. *Partnerstvo: sodelovanje nevladnih organizacij pri oblikovanju nacionalnih strategij in programov. 2. osnutek dokumenta*. Ljubljana: Državni Svet Republike Slovenije, Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj: 14-16.
- Oblak, Katja 2003. *Seznam finančnih virov Evropske unije, odprtih za nevladne organizacije v Sloveniji*. Ljubljana: Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij.
- Ogorelec, Breda. 2003. *Zavarovana območja in njihov pomen za turizem. Morska učna pot Mesečev zaliv in njegovi zakladi*. Strokovni seminar. Strunjan: Zdravilišče Strunjan. 28.-29. november 2003.
- Ovsenik, Marija in Ambrož, Milan. 1999. *Neprofitno avtopoietični sistemi*. Škofja Loka: Institut za samorazvoj.
- Pučko, Danijel. 1994. *Management*. Radovljica: Didakta: 264-371.
- Sedmak, Drago. 2002. *Gradivo: Tečaj za lokalne turistične vodnike*. Kobarid: Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju«: 31-51.
- Semolič, Brane. 2000. *Projekt Evropske poti miru*. Ljubljana: Ministrstvo za malo gospodarstvo in turizem.
- Simonič, Janja. 2005. *Ni vsaka ustanova fundacija*. Ljubljana. Časnik Finance. Številka 87. 9.maj 2005: 27.
- Skrtnar, Bojana. 2002. *Financiranje nevladnih organizacij*. Ljubljana: CNVOS.
- Svetlik, Ivan. 2001. *Menedžment človeških virov. V Jadranje po nemirnih vodah managementa nevladnih organizacij*. Ljubljana: Radio študent. Koper: Visoka šola za management. 47-52.
- Svoljšak, Petra. 2002. *Soška fronta*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Špilak, Simona. 2000. *NVO – pomemben akter pri oblikovanju evropske politike*. Ljubljana: Evrobilten št.23. Vstopna stran. [Http://evropa.gov.si/publikacije](http://evropa.gov.si/publikacije) (15.1.2005).

- Šporar, Primož idr. 2003. *Strokovne podlage za program vključevanja nevladnih organizacij v pripravo, izvedbo in vrednotenje razvojnih strateških dokumentov RS*. Ljubljana: CNVOS.
- Šporar, Primož, Strojani, Tatjana in Bien, Sonja. 2000. *Nevladne organizacije v Sloveniji*. Ljubljana: Pravno-informacijski center nevladnih organizacij.
- Tavčar, I. Mitja. 1998. *Razsežnosti strateškega managementa: gradiva za aktivno delo in vaje*. Koper: Visoka šola za management.
- Topić, Goran. 2002. *Gradivo za projektno področje: Nevladna EU*. Koper: PINA. Vstopna stran. [Http://www.cnvos.si](http://www.cnvos.si). (15.1.2005).
- Trstenjak, Verica. 1996. *Ustanove in fundacije v novi zakonodaji*. *Gospodarski vestnik*. Svetovalec št. 9: 85-93.
- Trstenjak, Verica. 2000. *Pravne podlage nevladnih organizacij v Sloveniji*. *Nepridobitni management*. Letnik 1. Številka 2/3: 45-46.
- Trunk Širca, Nada in Tavčar, I. Mitja. 1998. *Management nepridobitnih organizacij*. Koper: Visoka šola za management.
- Vrečko, Igor idr. 2003. *Strategija sistemskega razvoja nevladnih organizacij za obdobje 2003 – 2008*. Ljubljana: CNVOS.
- Zabreščak, Vesna. 2005. *Organizacijska struktura fundacije*. Interno gradivo Ustanove »Fundacije poti miru v Posočju«.

VIRI

- Com. 2000. *Komisija in nevladne organizacije: Oblikovanje tesnejšega partnerstva*. Vstopna stran. [Http://www.mju.gov.si](http://www.mju.gov.si).
- Interreg IIIa Slovenija-Italija 2000-2006. 2004. *Prijavnica Programa pobude skupnosti: Poti miru od Rombona do Krasa*. Kobarid: Ustanova Fundacija »Poti miru v Posočju«.
- Program Phare CBC Slovenija/Italija SI. 9911.02.02. 2001. *Prijavnica za donacijo: Poti miru v Posočju*. Kobarid: Ustanova Fundacija »Poti miru v Posočju«.
- Program Phare CBC Slovenija/Italija SI. 0108.02.02. 2003. *Prijavnica za donacijo: Poti miru v Posočju (nadaljevanje)*. Kobarid: Ustanova Fundacija »Poti miru v Posočju«.
- Program Phare CBC Slovenija/Italija SI. 2003/004-940. 2004. *Prijavnica za donacijo: Poti miru v Posočju (nadaljevanje)*. Kobarid: Ustanova Fundacija »Poti miru v Posočju«.
- Program Phare CBC Slovenija/Italija 2002/000-312. 2005. *Prijavnica za donacijo: Digitalni popis padlih na soški fronti*. Kobarid: Ustanova Fundacija »Poti miru v Posočju«.
- Statut Ustanove »Fundacija Poti miru v Posočju«. 2001. Kobarid: Ustanova Fundacija

»Poti miru v Posočju«.

Zakon o ustanovah (ZU). 1995. Uradni list Republike Slovenije. Številka 60.

Zakon o zavodih (ZZ). 1991. Uradni list Republike Slovenije št. 12/91. Spremembe
Uradni list Republike Slovenije št. 8/96.

Zavod za varstvo kulturne dediščine (ZVKD). 2006. *Ohranjanje kulturne dediščine kot dejavnost*. Vstopna stran. [Http://www.zvkds.si](http://www.zvkds.si) (15.5.2006).

PRILOGE

Priloga 1 Odločba o soglasju k aktu o ustanovitvi Ustanove »Fundacija Poti miru v Posočju«

Priloga 2 Statut Ustanove »Fundacije Poti miru v Posočju«

Priloga 3 Povzetek projekta Phare Digitalni popis padlih na soški fronti.

Priloga 4 Povzetek projekta Interreg IIIA Poti miru od Rombona do Krasa.

Priloga 5 Povzetek projekta mobilnosti Po poteh soške fronte

Uradni list RS 118/2000 z dne 21. 12. 2000

4960. Odločba o soglasju k aktu o ustanovitvi Ustanove "Fundacija Poti miru v Posočju", stran 12019.

Republika Slovenija, Ministrstvo za znanost in tehnologijo, na podlagi 12. člena zakona o ustanovah (Uradni list RS, št. 60/95), 16. člena zakona o organizaciji in delovnem področju ministrstev (Uradni list RS, št. 71/94, 47/97 in 60/99) in 100. člena zakona o upravi (Uradni list RS, št. 67/94, 20/95, 29/95 in 80/99), v zadevi soglasja k aktu o ustanovitvi Ustanove "Fundacija Poti miru v Posočju", izda

ODLOČBO
o soglasju k aktu o ustanovitvi Ustanove "Fundacija Poti miru v
Posočju"

Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije izdaja soglasje k aktu o ustanovitvi Ustanove "Fundacija Poti miru v Posočju", s katerim so ustanovitelji: dr. Robert Blinc, Kumanovska ulica 1, 1000 Ljubljana, Željko Cimprič, Mučeniška ulica 2a, 5222 Kobarid, dr. Anton Jeglič, Ulica bratov Učakar 130, 1117 Ljubljana in Zdravko Likar, Stresova ulica 4d, 5222 Kobarid, ustanovili Ustanovo "Fundacija Poti miru v Posočju", s sedežem Kobariški muzej, Gregorčičeva 10, 5222 Kobarid, o čemer je notar Bojan Podgoršek iz Ljubljane, Tavčarjeva ulica 3, dne 1. 12. 2000 izdal notarski zapis, opr. št. SV 1097/00.

V skladu z ustanovitvenim aktom so člani prve uprave: dr. Robert Blinc, Kumanovska ulica 1, 1000 Ljubljana, Željko Cimprič, Mučeniška ulica 2a, 5222 Kobarid, Damjana Fortunat-Černilogar, Brunov drevored 34, 5220 Tolmin, dr. Anton Jeglič, Ulica bratov Učakar 130, 1117 Ljubljana, Zdravko Likar, Stresova ulica 4d, 5222 Kobarid in Miloš Volarič, Sergeja Mašera 8a, 5222 Kobarid.

Št. 5/2000

Ljubljana, dne 6. decembra 2000.

dr. Lucija Čok

Ministrica za šolstvo in šport

STATUT USTANOVE »FUNDACIJA POTI MIRU V POSOČJU«

1. člen

Ustanovitelji so 1. 12. 2000 sprejeli akt o ustanovitvi Ustanove »Fundacija Poti miru v Posočju« in v njem določili ime in sedež ustanove, ustanovitveno premoženje, namen ustanove, način in postopek imenovanja članov uprave ter pravila ustanove, člane prve uprave in status ustanove.

2. člen

S tem statutom se ob odločbah, ki jih našteva 1. člen določi oziroma podrobneje uredi:

- organe ustanove, njihovo delovno področje in njihova medsebojna razmerja
- sestavo organov, način imenovanja in razrešitve organov
- pravice in dolžnosti organov ustanove
- financiranje ustanove in način opravljanja nadzorstva nad razpolaganjem s finančnimi in materialnimi sredstvi
- razpolaganje s premoženjem v primeru prenehanja ustanove
- način zagotavljanja javnosti dela ustanove.

3. člen

Ime ustanove je: Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju« (v nadaljnjem besedilu: ustanova).

Ustanova je pravna oseba zasebnega prava s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, določenimi z zakonom o ustanovah, statutom in drugimi splošnimi akti.

Sedež ustanove je: Gregorčičeva 8, Kobarid.

4. člen

Namen ustanove je splošno koristen, saj je ustanovljena z namenom delovanja za obnovo in ohranjanje zgodovinske in kulturne dediščine iz obdobja prve svetovne vojne na območju soške fronte v Posočju in predstavitve obnovljenih objektov v študijske, turistične in izobraževalne namene.

5. člen

Ustanova bo opravljala dejavnosti, nujne za uresničitev njenega namena in tiste dejavnosti, ki so namenjene njeni promociji.

6. člen

Ustanovo upravlja uprava, ki ima najmanj šest članov. Upravo imenujejo ustanovitelji za nedoločen čas.

Uprava ima predsednika uprave, ki ga izvolijo člani izmed sebe.

Priloga 2

7. člen

Če uprava ne izpolnjuje nalog, določenih v zakonu, aktu o ustanovitvi ali v statutu, lahko ustanovitelji predlagajo razrešitev celotne uprave ali njenih članov. O predlogu za razrešitev odloča organ, pristojen za ustanove.

8. člen

Ustanovo zastopa in predstavlja predsednik uprave, ki je pooblaščen za sklepanje vseh vrst pravnih poslov neomejeno.

Predsednik uprave organizira in vodi delovanje ustanove.

9. člen

Uprava je dolžna ravnati s premoženjem ustanove s skrbnostjo dobrega gospodarja. Odločitve sprejema z večino glasov. Če je rezultat neodločen, odloči glas predsednika uprave.

10. člen

Uprava ustanove ima naslednje pristojnosti:

- sprejema statut ustanove in druge splošne akte
- sprejema letni program dela
- spremlja izvrševanje programov dela
- določa finančni načrt in sprejema zaključno poročilo
- odloča o oblikah dela na posameznih projektih
- imenuje in razrešuje predsednika uprave
- spremlja porabo sredstev in planira porabo sredstev
- daje mnenja in predloge predsedniku
- sodeluje pri zagotavljanju dodatnih finančnih in drugih virov
- obravnava poročila, ki so namenjena programskemu svetu ustanove
- opravlja druge dejavnosti potrebne za nemoteno delovanje ustanove

11. člen

Predsednik uprave lahko za izvedbo posameznih projektov imenuje vodje projektov in jih pooblasti za sklepanje pravnih poslov.

Pooblastila morajo biti vsebinsko in časovno opredeljena.

Člani uprave lahko predsedniku predlagajo razrešitev vodje projekta, v kolikor menijo, da njegovo delo ni uspešno.

12. člen

Vodja projekta svojega pooblastila ne more prenesti na drugo osebo.

13. člen

Predsednik uprave sklicuje in vodi sestanke uprave. V njegovi odsotnosti sestanke sklicuje in vodi njegov namestnik.

Sestanki uprave so sklicani po potrebi, najmanj pa dvakrat letno.

14. člen

Programski svet ustanove sprejema usmeritve v delovanju ustanove, da bi ta kar najbolj dosegala svoj namen.

Programski svet sestavljajo predstavniki pobudnikov ustanovitve ustanove, ki so pobudo sprejeli v letu 2000, vanj pa se s soglasjem članov predhodnega sklica lahko vključujejo novi člani. Število članov programskega sveta ni omejeno.

Prvo sejo programskega sveta skliče predsednik uprave ustanove, na njej pa člani izvolijo predsednika programskega sveta in določijo njegov mandat.

Programski svet se praviloma sestaja enkrat letno, po potrebi pa tudi pogosteje.

15. člen

Ustanova pridobiva sredstva za svoje delo na naslednje načine:

- iz svoje dejavnosti
- s prispevki in vlaganji fizičnih in pravnih oseb
- iz proračunov
- iz donacij
- iz drugih virov

Ustanova je nepridobitna in nevladna organizacija. Morebitni presežki so investirani v razvoj dejavnosti ustanove.

Finančno leto se začne 1. januarja in konča 31. decembra vsako leto.

16. člen

Nadzor nad premoženjem in poslovanjem ustanove izvajajo programski svet ustanove in organi, ki jih določa zakon.

Priloga 2

17. člen

Ustanova je ustanovljena za nedoločen čas, o njenih statusnih spremembah pa odločajo ustanovitelji.

Ustanova lahko preneha skladno z določbami Zakona o ustanovah.

18. člen

Ustanovitelji in člani vseh organov ustanove imajo pravico do pravočasne, redne in popolne informiranosti o vseh vprašanjih, ki zadevajo delovanje ustanove. Predsednik uprave jim je dolžan zagotoviti vpogled v poslovne knjige in dokumentacijo ustanove.

19. člen

Ta statut začne veljati z dnem, ko ga sprejme uprava ustanove in se spreminja na enak način. Pobudo za spremembo statuta lahko podajo vsi člani organov ustanove.

Ljubljana, 27. 6. 2001

**Predsednik uprave
Zdravko Likar**

Zaznamek:

Statut je bil dopolnjen v 6. členu na 2. seji Uprave Fundacije 26. 6. 2001.

Agencija Republike Slovenija za regionalni razvoj

Skupni sklad za male projekte
 Program Phare CBC Slovenija / Italija 2003
 SI.2003/004-940

Prijavnica za donacijo

Ime prijavitelja:	USTANOVA »FUNDACIJA POTI MIRU V POSOČJU«		
Vrsta projekta:	1* Prostorsko planiranje in razvoj	2* Zaščita okolja, vključno s spremljanjem voda in morja	3* Lokalni gospodarski razvoj, vključno s turizmom
4* Širjenje sodelovanja pri zdravstvu	5* Pretok informacij in komunikacij	6* Lokalno zaposlovanje, spodbude izobraževanju in usposabljanju	7* KULTURNE IZMENJAVE

*Ustrezno obkrožiti, največ eno

Reg. št.	
(samo za interno rabo)	

Prijaviteljevo ime, pravni status in glavni sedež ali podružnica (če primerno)

Prijaviteljevo ime: Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju«

Pravni status: ustanova

Glavni sedež: Gregorčičeva 8, 5222 Kobarid

Naslov projekta:

Digitalni popis padlih na soški fronti

Lokacija(e):

Država: Slovenija, Italija

Regija: Goriška statistična regija, Furlanija Julijska krajina

Mesto(a): Kobarid, Tolmin, Gornji Tarbij, Špeter

Zaprošeni znesek pri naročniku

Skupni upravičeni stroški	Zaprošeni znesek	% celotnih stroškov projekta
28.944 EUR	24.944 EUR	86 %

Povzetek projekta

Osnovni namen projekta je na enem mestu zbrati podatke o vojakih, padlih med prvo svetovno vojno na soškem bojišču kot delu JZ fronte. Da bi te informacije približali čim širšemu krogu uporabnikov, je glavni namen projekta vzpostaviti elektronsko evidenco padlih vojakov, postavljeno na svetovni splet. Služila bo tako čezmejnemu kot tudi mednarodnemu povezovanju strokovnjakov, ki se ukvarjajo z raziskovanjem in proučevanjem zgodovine prve svetovne vojne. Sorodnikom padlih vojakov in drugim uporabnikom bo vir različnih informacij o padlih vojakih. V šolstvu bodo evidenco lahko uporabljali kot vir informacij za razne raziskovalne naloge. Evidenca bo predstavljala tudi dodatno promocijo zgodovinskega turizma v čezmejnem prostoru. Podatki o padlih vojakih, pridobljeni v različnih arhivih, bodo na osnovi mednarodnih standardov zbrani v kompleksno spletno bazo podatkov padlih vojakov. Le-ta bo tvoril vsebinsko jedro spletišča, na katero se bodo navezovali dodatni tematski sklopi – slikovni material, pokopališča, spomeniki in obeležja ter strokovna literatura.

Splošni cilji projekta so:

- ustvariti spletno bazo podatkov, kjer bodo poleg evidence padlih vojakov zbrani tudi podatki o vojaških pokopališčih, spomenikih in obeležjih in slikovni material
- ohranjanje spomina na padle vojake, posredno tudi varovanje dediščine soške fronte;
- povezovanje s sorodnimi čezmejnimi in mednarodnimi organizacijami v smislu izvajanja skupnih projektov, izmenjav znanja, izkušenj itd.;
- povezovanje z evidencami ter spletnimi stranmi sorodnih ustanov in organizacij na lokalnem, čezmejnem ter mednarodnem nivoju;
- spodbujanje trajnega sodelovanja in povezovanja strokovnjakov, organizacij in institucij na lokalni, čezmejni in tudi mednarodni ravni;
- raba nove informacijske tehnologije;
- širjenje informacij čim širši javnosti;
- omogočanje izvedbe študijskih in raziskovalnih programov;
- preseganje zgodovinskih in političnih nasprotij v čezmejni regiji;
- krepitev skupne kulturne in zgodovinske identitete;
- širitev vedenja o skupni zgodovini in dediščini čezmejnih regij in pokrajin;
- razvoj zgodovinskega turizma v čezmejnih regijah in pokrajinah;
- razvoj študijskega in raziskovalnega turizma;
- krepiti zavest o nesmiselnosti vojn.

Posebni cilji projekta so:

- formiranje in delovanje projektnega sveta;
- pridobiti čim več podatkov o padlih vojakih iz različnih ustanov, ki to gradivo hranijo;
- nakup ustrezne računalniške strojne opreme;
- izdelava in nakup ustrezne računalniške baze, ki bo omogočala nadgradnjo z drugimi tematskimi sklopi;
- elektronska objava podatkov o vseh avstro-ogrskih vojakih, padlih na severnem delu soške fronte (na območju od Rombona do Kalsko-Lomske planote) ter padlih italijanskih vojakih, pokopanih na slovenskem delu nekdanjega soškega bojišča (kostnica v Kobaridu);
- izdelava spletne strani ustanove, v sklopu katere bo tudi evidenca padlih vojakov;
- promocija evidence;
- dodatna promocija zgodovinskega turizma v čezmejni regiji;
- hranjenje vseh pridobljenih dokumentov v INDOK centru Ustanove »Fundacija Poti miru v Posočju«;
- povezava elektronskega popisa padlih vojakov z internetnimi stranmi sorodnih organizacij.

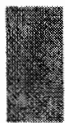
Utemeljitev projekta (v luči čezmejnega sodelovanja)

Ob skoraj celotni zahodni slovenski meji je v času prve svetovne vojne potekala soška fronta. Le ta je med vojaki obeh vojskujočih se strani zahtevala ogromno število žrtev. Posledica tega so številna vojaška pokopališča (padlih avstro-ogrskih vojakov) in kostnice (padlih italijanskih in nemških vojakov). Mnoga med vojno nastala vojaška pokopališča so bila po vojni opuščena in zgrajena nova.

S tem projektom želimo identificirati žrtve te vojne in jim postaviti nekakšen virtualni spomenik. V prvi fazi, ki je predmet financiranja v okviru programa Phare, bomo evidentirali vse avstro-ogrške vojake, padle na področju od Rombona do Kalsko-Lomske planote ter padle italijanske vojake, pokopane na slovenskem delu nekdanjega soškega bojišča (v kostnici v Kobaridu).

1.8. Seznam partnerjev:

Partnerji	Pravni status	Naslov	Kontaktna oseba
Pro loco »Nediške doline – Valli del Natisone«	društvo	Via Arengo della Slavia 1 I – 33049 S.Pietro al Natisone (Ud)	Antonio de Toni
Občina Sriednje (Stregna)	lokalna skupnost	Stregna 23 33040 Stregna (Ud)	Luigino Veneto
Tolminski muzej	javni zavod	Mestni trg 4 5220 Tolmin	Damjana Fortunat Černilogar

**PROGRAM POBUDE SKUPNOSTI INTERREG IIIA
SLOVENIJA-ITALIJA 2000-2006**

NASLOV PROJEKTA

Naslov: POTI MIRU OD ROMBONA DO KRASA

PREDNOSTNA NALOGA	2. Gospodarsko sodelovanje
UKREP:	2.2 Gospodarsko sodelovanje na področju turizma
AKTIVNOST:	2.2.1 Spodbujanje turizma na čezmejnem območju 2.2.2 Nadgradnja in nadaljnji razvoj turistične infrastrukture

POVZETEK PROJEKTA

Poglavitni cilj je pripraviti enotno »Pot miru« na nekdanjih bojiščih soške fronte, od Julijskih Alp do Krasa oziroma Jadranskega morja. Osnova bo izdelava študije, pripravljena na podlagi virov, arhivskega gradiva in izsledkov s terena. Za skupno pot bomo pripravili celostno podobo in informacijsko podporo (spletna stran, info-centri v Posočju in na Krasu, katalog, vodnik). Na posameznih delih nekdanjih bojišč bomo skupaj s partnerji nadaljevali z urejanjem muzejev na prostem in zgodovinskih poti. Za muzej na prostem na Kolovratu bomo izdelali študijo in ga nato uredili ter povezali s podobnim objektom na italijanski strani. Muzeja na Kolovratu bomo navezali na t.i. Rommlovo pot, ki bo Soško dolino prek Matajurja povezala z Nadiškimi dolinami. Na Krasu bomo v skladu s sprejeto čezmejno usmeritvijo in na podlagi že narejene študije vzpostavili informacijsko-muzejsko središče v Temnici in uredili zgodovinske poti na območju Temnice. Skupni celotni stroški znašajo 132.542.540,00 SIT. Projekt bo trajal od 1. aprila 2005 do 30. junija 2007.

SKUPNI

ZRCALNI

PROJEKT
SODELOVANJA

Education and Culture

Leonardo da Vinci

**Program Evropske Unije za poklicno
izobraževanje in usposabljanje**

Druga faza: 2000-2006

PRIJAVNICA ZA PROJEKTE MOBILNOSTI

VERZIJA 2005

Rezervirano za Nacionalno agencijo

<i>DRŽAVA</i>	<i>LETO</i>	<i>ŠTEVILKA PROJEKTA</i>
		PL- EX-

*Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja-CMEPIUS,
Nacionalna agencija programa Leonardo da Vinci
Ob železnici 16,1000Ljubljana*

Naslov projekta: PO POTEH SOŠKE FRONTE

V mednarodni projekt mobilnosti vključujemo študenta podiplomskega magistrskega študija zgodovine, specializanta s področja prve svetovne vojne. V svoji magistrski nalogi bo izdelal študijo »Poti miru od Rombona do Mengor«, ki bo Ustanovi "Fundacija Poti miru v Posočju" služila kot osnova za trasiranje nove transverzalne poti, ki bo del evropskega »Parka spomina«.

Kandidat bo v času namestitve delal v vojnem arhivu na Dunaju (Avstrija) in pridobil oz. z raziskovalno zgodovinsko metodo izdelal svojo nalogo, temelječo na primarnih zgodovinskih virih. Projekt namestitve bo vključen in ovrednoten kot del podiplomskega študija. Mentor oz. tutor namestitve Univ.-Prof. Dr. Walter Lukan, bo hkrati mentor podiplomskega študija zgodovine na Univerzi v Ljubljani. Podiplomski študij zgodovine bo potekal v Ljubljani v akademskem letu 2005 do 2007, projekt namestitve pa od 01. 10. 2006 do 31. 01. 2007 preko Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut na Dunaju, ki bo kandidata uvedel v delo na arhivu.

UPRAVIČENOST PROJEKTA

Katere evropske, nacionalne, regionalne in/ali sektorske potrebe ter strateške prioritete (navedene v razpisu 2005-2006) naslavlja vaš projekt?

Obmejno območje Goriške statistične regije ima pestro in zanimivo kulturno-zgodovinsko dediščino, ugodne naravne danosti ter raznoliko in neokrnjeno naravo, kar bi bilo smiselno povezati v celovit turistični produkt celotnega območja. Rdeča nit projekta je zgodovinska dediščina I. svetovne vojne, saj je bila tu med leti 1915 in 1917 soška fronta jugozahodnega bojišča med Italijo in Avstro-Ogrsko. Namen projekta je ovrednotiti in ohraniti to dediščino v študijske, pedagoške in turistične namene, pa tudi v trajni spomin in opomin na vojne grozote. Mednarodni projekt Poti miru, ki je del evropskega »Parka spomina«, je edinstvena priložnost, da se oblikuje kakovostna, prepoznavna tržna ponudba tematskih turističnih poti in muzejev na prostem, ki bo prinesla nov zagon turizmu na območju te regije. Obnova in celotna organizacija predstavitve soške fronte bo prinesla razvojno spodbudo za obmejne in demografsko ogrožene kraje ob slovensko italijanski meji, prinesla bo nova delovna mesta, predvsem zaposlitev visoko izobraženih kadrov. V turistično ponudbo bo prinesla koristno dopolnitev, saj je zgodovinski turizem možen v vseh letnih časih. Nepremična dediščina soške fronte je bogato zastopana predvsem na slovenskem območju in predstavlja že ob minimalni ureditvi zadostno turistično privlačnost.

Projekt »Poti miru« je nacionalnega pomena, saj je program obnove in predstavitve soške fronte obravnavala in potrdila Vlada Republike Slovenije na 17. seji dne 21. septembra 2000 pod točko 10, številka 634-06/2000-2.

Opišite vašo skupino udeležencev (vrsta udeležencev, delovno / izobraževalno področje in stopnja dosedanjega usposabljanja, morebitne osebe s posebnimi potrebami ...) in njihove posebne potrebe.

V projekt mednarodne mobilnosti Fundacija vključuje enega udeleženca. Udeleženec je diplomant Filozofske fakultete v Ljubljani smer zgodovina. V akademskem letu 2005/2006 bo vpisal podiplomski študij zgodovine, Prva svetovna vojna. Udeleženec namestitve bo vključen v naše aktivnosti, saj nam izkušenega in izobraženega kadra primanjkuje.

Opišite cilje vašega projekta glede na zgoraj navedene potrebe in vašo ter partnerjevo strategijo/e.

Temeljni cilj fundacije je vzpostavitev znanstveno raziskovalnega Študijskega centra I. svetovne vojne. V njegovem okviru bodo delovali specialna zgodovinska knjižnica, oddelek za ohranjanje kulturne dediščine soške fronte in INDOK center, ki bo pridobival arhivsko in dokumentarno gradivo iz obdobja I. svetovne vojne, ki se v glavnem nahaja v tujini (Dunaj, Rim). Raziskovalno delo je namenjeno proučitvi pozabljenega dela slovenske zgodovine, znanje pa bomo povezovali z ohranjanjem kulturne dediščine soške fronte in njeni interpretaciji v turistične namene. Za izvedbo zadanih ciljev, potrebujemo visoko izobražen kader zgodovinske stroke. Projekt mednarodne mobilnosti je za izpolnitev naših ciljev več kot dobrodošel, saj bo omogočil navezavo stikov s sorodnimi organizacijami v tujini.

Prikažite kako transnacionalna mobilnost zadovoljuje potrebe udeležencev in zagotavlja dodano vrednost v njihovem izobraževanju in usposabljanju.

Projekt transnacionalne mobilnosti udeležencu omogoča pridobitev novih izkušenj in spoznanj v zgodovinskem raziskovanju I. svetovne vojne z različnimi sredstvi in pristopi. Med slovenskimi zgodovinarji je le malo takih, ki se sistematično ukvarjajo tako z obdobjem I. svetovne vojne kot z dogajanjem na soškem bojišču. Študijski center I. svetovne vojne postavlja temelje in osnovne pogoje za sistematično delo na tem področju. Projekt Poti miru bo dobil nove regionalne razsežnosti, ta študija pa bo omogočila povezavo posoških občin.

Na kakšen način predvideno trajanje namestitve/izmenjave in izbira držav/e prejemnic/e zadovoljujeta vaše cilje.

Predvideno trajanje namestitve je po naših ocenah za dosego zastavljenih ciljev zadovoljivo. V tem obdobju naj bi udeleženec spoznal in se uvedel v delo v arhivu. Spoznal bi se z gradivom, ki zajema obdobje soške fronte in iz tega gradiva izlekel čimveč uporabnih informacij za študijo Poti miru. Država prejemnica v tem primeru Avstrija oz. Dunaj je idealna, saj je vojni arhiv z vso dokumentacija prav tam. Organizacija prejemnica je prava izbira prav zato, ker ima izkušnje in kader, ki bo kandidatu omogočil kar najbolje opravljeno delo.

Podroben opis partnerstva

Filozofska fakulteta (FF) v Ljubljani je bila ustanovljena že ob ustanovitvi Univerze v Ljubljani leta 1919. FF je ena izmed 22 fakultet, ki so združene v Univerzo v Ljubljani. Fakulteta zajema več kot dvajset strok. Ena izmed njih je tudi zgodovina. FF podpira in tudi sama vodi pisarno za mednarodno sodelovanje. Sodelovanje v mednarodnem projektu mobilnosti bo pripomogla k dvigu kvalitete podiplomskega študija in kandidatu omogočila praktično usposabljanje, ki je več kot dobrodošlo. Kandidat bo raziskoval čas prve svetovne vojne, zato bo njegovo delo v arhivu izrednega pomena. Njegovo delo bo tudi primerno vrednoteno, saj bo podiplomski študij opravljal v okviru Filozofske fakultete.

Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, je bil ustanovljen leta 1947 kot Sekcija za občo in narodno zgodovino. Leta 1972 je sekcija postala samostojen inštitut z imenom Inštitut za občo in narodno zgodovino, od leta 1977 Zgodovinski inštitut Milka Kosa. Inštitut se ukvarja z raziskovanjem slovenske zgodovine od njenih začetkov do konca prve svetovne vojne. Nadaljuje z delom zastavljenega programa Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki poteka v štirih sklopih in ga raziskovalci izvajajo v programsko projektni obliki: objava virov za slovensko zgodovino, gospodarska in družbena zgodovina Slovencev, topografija in kolonizacija slovenskega ozemlja in problemi slovenske zgodovine 19. in prvih desetletij 20. stoletja. Inštitut aktivno sodeluje s sorodnimi raziskovalnimi ustanovami v Sloveniji, zelo dejavno je sodelovanje z nemškimi, avstrijskimi in italijanskimi raziskovalnimi inštitucijami in arhivi. Obenem podpira projekte in raziskave, ki zadevajo obdobje I. svetovne vojne s posebnim poudarkom na soški fronti in jih med drugim izvaja Ustanova "Fundacija Poti miru v Posočju", katere dejavnosti in izobraževanje strokovno podpira tudi Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU.

Kobariški muzej opravlja predvsem predstavitevno dejavnost. Stalna zbirka predstavlja del evropskega jugozahodnega bojišča, bolj poznan pod nazivom soška fronta. Pri tem se osredotoča na soško fronto v Zgornjem Posočju, torej na območju od Rombona do Mengor. Poseben poudarek velja 12. soški bitki oz. bitki pri Kobaridu. Muzej letno obišče 60.000 obiskovalcev, od tega dve tretjini tujih gostov.

Zaradi odmevnosti stalne zbirke je muzej že v letu 1993 pričel z organiziranjem začasnih razstav, ki so sčasoma prerasle v razstave evropskih narodov, udeleženih v kobariški bitki. Pri tem so navezali številne stike z veleposlaništvu, domačimi in tujimi inštituti in muzeji, civilnimi združenji ter na ta način pridobili veliko izkušenj. Posebno plodno je sodelovanje z Madžarsko in Italijo.

Kobariški muzej podpira projekte Fundacije v smeri pridobivanja strokovno izobraženega kadra za nadaljnje poglobljene zgodovinske študije.

Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut (OSI) je bil ustanovljen leta 1958 kot zunaj univerzitetni znanstveni institut. Pokriva razvoj, dokumentacijo in prenos znanja o post-komunistični vzhodni Evropi z vseh vidikov njenega delovanja. Dolgoročnejše in večje projekte ter publikacije, ki so jih v teh letih uresničili, si lahko ogledamo na njihovi spletni strani www.aos.ac.at. To so npr. Protokoli Avstro-Ogrske monarhije 1848-1918, Zunanjepolitični dokumenti Republike Avstrije 1918-1938 itd. V okviru svojih aktivnosti in v sodelovanju z Zunanjim ministrstvom Republike Avstrije vodijo internetni portal »Danube Co-operation Proces« (DCP). OSI poleg strokovne biblioteke z več kot 40.000 publikacijami nudi podatkovno bazo razvoja vzhodne in jugovzhodne Evrope, bazo geografskih imen, intenzivne seminarje ruščine, nadaljevalne seminarje germanistov in bibliotekarjev iz vzhodne Evrope itd.

OSI je v projektu mobilnosti organizacija prejemnica, ki nam zagotavlja mentorstvo in izkušnje, ki jih imajo z zbiranjem in analiziranjem zgodovinskega gradiva. V našem primeru so več kot idealen partner.
